

VÄLISMAALASED EESTI ETTEVÕTETES

Jaanuar 2024

Sisukord

LÜHIKOKKUVÕTE	3
EXECUTIVE SUMMARY	7
ANDMEALLIKAD JA METOODIKA	11
I VÄLISMAALASTEGA SEOTUD ETTEVÕTETE TUNNUSJONED JA MAJANDUSTEGEVUS	13
Välismaalastega seotud ettevõtete tunnused	13
Välismaalastega seotud ettevõtete majandustegevus.....	18
II EESTI ETTEVÕTETEGA SEOTUD VÄLISMAALASTE GEOGRAAFILINE PÄRITOLU	21
Eesti ettevõtete seotus kõrgema riskiga riikidega	24
Eesti ettevõtete seotus maksuparadiisidega	26

Lühikokkuvõte

Uuringu eesmärk on täita esmane teabelünk välismaalastega seotud Eesti ettevõtete kohta. See on tähtis, sest riskihinnangud näitavad, et Eestit ohustab eeskätt mitte riigisisene, vaid piiriülene rahapesu, kus tegutsejateks on peaaesjalikult isikud, kes on Eestiga vaid formaalselt seotud, nt siin avatud pangakontode, Eestis asuva vara või siin asutatud juriidilise isiku kaudu¹. Eesti juriidiliste isikute kuritegelik ärakasutamine kui riiklik haavatavus tõusis viimases rahapesu ja tõkestamise riskihinnangus (*edaspidi: NRA*) teiste valdkondade võrdluses märgatavalt esile². Ometi ei ole seni NRAdes suudetud välismaalastega seotud juriidiliste isikute riskide hindamist ette võtta, sest asjakohased äriregistri alusandmed on osutunud läbitungimatuks³. Kui viimases MONEYVALi hindamisraportis heideti Eestile ette kesist riskiteadlikkust juriidiliste isikute ärakasutamise kohta, siis ühe täiendavat analüüsi vajava rahapesu ja terrorismi rahastamise riskitegurina tõsteti esile just välismaalastest *resp.* Eesti majandusega mitteseotud isikutest tegelike kasusaajate varjumist keerulise omandistruktuuriga juriidiliste isikute taha⁴.

Käesolev uuring on esimene süsteemne ülevaade välismaalastega seotud Eesti juriidilistest isikutest, nende enamlevinud vormidest, tegevusvaldkondadest, majandusnäitajatest, võimalikest keerukatest omandi- või kontrollistruktuuridest ning seotud välismaiste isikute geograafilisest jaotumisest päritoluriigi alusel. Riskihinnangu mõõtu uuring siiski välja ei anna: kasutatud andmeallikad võimaldavad rahapesu ja terrorismi rahastamise ohtusid hinnata piiratud määral, küll aga aitavad uuringu tulemused parandada senist teadmist valdkondlikust haavatavusest ning toetavad sellega teema kompleksset käsitlemist järgmises riiklikus riskihinnangus.

Uuringus läbi viidud ulatusliku andmetöötluse ja järgnenud analüüsi peamised tulemused on järgmised:

Rohkem kui viiendik Eesti ettevõtetest⁵ on seotud välisriikide isikutega

- **22%** Eesti juriidilistest isikutest (u 78 300 ettevõtet) on seotud välisriikide isikutega: **13%** ettevõtetest on seotud **kolmandate riikide** ning **10% Euroopa Liidu (EL)** liikmesriikide isikutega (sh 1% on seotud mõlema grupi isikutega). Kolmandate riikide puhul tõuseb esile siinsete ettevõtete tugev seotus ühelt poolt Venemaa ning teisalt Aasia riikidega.

¹ Seda järeldust kordab üle ka viimane RABi aastaraamat. – [Rahapesu Andmebüroo aastaraamat 2022](#): lk 8. Välissuhtluse kokkuvõtetes ja aastaraamatutes on RAB sageli esile toonud, et välisriikide rahapesu andmebürood saavad RABile päringuid, mis viitavad Eestis registreeritud juriidiliste isikute kuritegelikule ärakasutamisele välisriikides. [2021. aasta tegevuskokkuvõttes](#) tõdes RAB, et ligi kolmandik välispäringutest puudutas Eesti ettevõtteid, kelle pangakontod asuvad välisriigis ja rahapesu tunnustega tehingud on toimunud väljaspool Eestit. RABi hiljutine [tüpoloogiateade](#), mis samuti lähtus välisinfost, käsitles aga käibemaksukohustuslase numbrit omavate Eesti ettevõtete ärakasutamist välisriikides.

² Kui kõigis teistes NRAs hinnatud tulemusvaldkondades jäi riigi haavatavuse tase skaalal 0–4 vahemikku 0,33–2, siis tulemusvaldkonna 5 (juriidiliste isikute kuritarvitamine rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil) haavatavuse tasemeks saadi 2,75, mis oli ühtlasi veidi kõrgem riigi tasandil haavatavuse keskmisest tasemest (skoor: 2,73), kus oli arvestatud ka kohustatud sektorite haavatavust. – NRA 2020. 4.1. Riigi üldised haavatavused: tabel 13 ja 14 lk 19.

³ 2020. a NRAs toodi põhjusena, et ettevõtetega seotud mitteresidentidel ei ole äriregistris tunnust, mille abil välismaalase seosega ettevõtteid oleks võimalik registriandmetes eristada. – vt NRA 2020: Riiklikud haavatavused. 4.2. Juriidiliste isikute ärakasutamise analüüs: p 4.2.2 lk 3

⁴ MONEYVAL, 2022. [Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures: Estonia. Fifth Round Mutual Evaluation Report](#): p 723b lk 192-193.

⁵ Sõna „ettevõtte“ on aruandes kasutusel laiendatud tähenduses, hõlmates kõiki eraõiguslikke juriidiliste isikute vorme (lisaks äriühingutele ka mittetulundusühingud, sihtasutused, korteriühistud) ning füüsilisest isikust ettevõtjad.

- Ettevõtete haavatavust piiriülesele väärkasutamisele vähendab asjaolu, et **enam kui kolmandik** välisriikide seostega ettevõtetest on seotud **kehtiva elamisloa või elamisõigusega** isikutega⁶. Veerand neist ettevõtetest on seotud ELi isikutega, u 80% kolmandate riikide isikutega (u 5% osas on kattuvust).
- **E-residentsuse** programmi mõju välismaalaste Eesti ettevõtlusseosele on jätkuvalt tugev: kolmandik väliriikidega seotud ettevõtetest (u 26 100) on seotud kehtiva e-residentsusega isikutega. Umbes pooled ettevõtted on seotud e-residentidest ELi kodanikega, pooled e-residentidest kolmandate riikide kodanikega.
- Enam kui pooled välisriikide isikutega kehtivalt seotud ettevõtetest on **asutatud viimase seitsme aasta jooksul**. Sel perioodil on märgatavalt kasvanud just e-residentidega seotud ettevõtete registreerimine.
- ELi riikide isikutega seotud Eesti ettevõtete rohkus näitab eeskätt Euroopa Liidu piirideta siseturu edukat toimimist, Eesti maksukeskkonna atraktiivsust ja e-residentsuse praktilist kasutatavust, kuid ELi isikute sageli esinev „kaugsuhe“ Eesti ettevõtetega võib viimased muuta haavatavaks ka kuritegelikule ärakasutamisele.
- Lisaks on **5%** ettevõtetest seotud **määratlemata kodakondsusega isikutega**⁷, nende seas domineerivad aktiivsed Eestis kohapeal tegutsevad ettevõtted.

Välismaalasest tegelike kasusaajate varjamise kohta on vähe märke

- Välismaalastega seotud ettevõtted esitavad **tegeliku kasusaaja andmeid** registrile paremini kui välismaalase seoseta ettevõtted.
- **Mitmehilist ettevõtete struktuuri kasutavad välismaalased siin harva**⁸.
- Kuna nii äriregistri kui ka tegelike kasusaajate registri andmed on Eestis avalikud, vähendab see ohtu, et kurjategijatest tegelikud kasusaajad varjuvad keerukate juriidiliste struktuuride taha.
- Registriandmed osutavad välismaalasest tegelike kasusaajate kohatisele varjamisele **äriühinguteenuse pakujate abil**.
- Tegeliku kasusaaja varjamise ohumärgiks on Eesti ettevõtete sagedased seosed **maksuparadiisidega**⁹: rahvusvaheliste finantskeskuste ja *offshore*-finantskeskustega on seotud enam kui 8000 ettevõtet (u 9% kõigist välismaalase seosega ettevõtetest), kuid nende seas on ülekaalus finantskeskused, mitte *offshore*-juriisdiktsioonid. Erinevate madala maksumääraga jurisdiktsioonidega¹⁰ on seotud koguni 35% välismaalase seosega ettevõtetest (32 300).

⁶ Eestis elavate välismaalastega seotud ettevõtete tegevusest on Eesti riigil parem ülevaade ning sekkumisvõimalused illegaalse tegevuse ennetamisel, tõkestamisel ja avastamisel, mis vähendab elamisloa või õigusega välismaalastega seotud ettevõtete haavatavust rahapesu ja terrorismi rahastamise ohtudele.

⁷ **Määratlemata kodakondsusega isikuid välismaalastena arvestades on enam kui 26%-l kõigist äriregistrisse kantud ettevõtetest (üle 93 100) seos mitte-Eesti kodakondsusega isikutega.** Siin ja edaspidi on sõnakasutuse „välismaalased“ korral sisse arvestatud ka määratlemata kodakondsusega isikud, seal aga, kus on juttu „välisriikide isikutest“, on määratlemata kodakondsusega isikud arvestusest väljas.

⁸ Ettevõtete keerukate omandiahelate loomine on tegeliku kasusaaja varjamise võtmemetod, mida kasutatakse nii rahapesu- kui maksudest kõrvalehoidmise skeemides. Siinse analüüsi tulemus kinnitas 2021. aastal avaldatud ELi-ülese [Datacros-projekti](#) tulemusi, mis osutasid, et Eesti ettevõtete omandistruktuur on valdavalt väga lihtne, võrreldes teiste ELi riikide ettevõtetega.

⁹ OECD nimekiri „[Jurisdictions Committed to Improving Transparency and Establishing Effective Exchange of Information in Tax Matters](#)“.

¹⁰ Siia on arvestatud nii ELiga maksualast koostööd mittetegevad riigid (vt alamärkus 13), OECD loetletud rahvusvahelised finantskeskused ja maksuparadiisid (alamärkus 9) kui ka mõttekoja Tax Justice Network rahvusvaheliste korporatsioonide maksuparadiiside indeksi [Corporate Tax Haven Index 2021](#) esikahekümne riigid.

Ligi kolmandikul välisriikidega seotud ettevõtetest on seoseid kõrge riskiga jurisdiktsioonide isikutega

---

- Kõrgema riskiga riikide seas domineerib selgelt **Venemaa**, mille isikutega on seotud enam kui 20 300 ettevõtet (26% välisriikide seosega ettevõtetest, ligi 6% kõigist äriregistrisse kantud ettevõtetest).
- Lisaks Venemaaga seotud ettevõtetele on Eestis enam kui 4300 muude **kõrgema terrorismi rahastamise riskiga riikide**¹¹ isikutega seotud ettevõtet (ligi 6% välisriikidega seotud ettevõtetest). Koguni 2/5 nende seast ei ole Eestis aktiivsed. Veerand ettevõtetest on seotud kehtivat elamisluba omavate isikutega ning enam kui pooled kehtiva e-residentsusega isikutega.
- Veel ligi 700 ettevõtet on seotud muude **ELi või FATFi kõrge riskiga riikide nimekirjadesse kantud riikide** isikutega. Kokku on enam kui 3200 ettevõtet (4% välisriikidega seotud ettevõtetest) seotud ELi või FATFi kõrge riskiga riikide nimekirja kantud riikide¹² isikutega. Ehkki selles riskigrupis on märgatavalt vähenenud kehtiva e-residentsusega isikute roll, on siiski rohkem kui kolmandik nimetatud ettevõtetest, eriti Kagu-Aasia ja Sahara-taguse Aafrika kõrge riskiga riikidega seotud ettevõtted, seotud e-residentidega.
- Ligi 3100 ettevõtet on seotud riikidega, mille maksualane koostöö Euroopa Liiduga on ebapiisav¹³. Siin, nagu ka TF-riskiriikide seoste puhul, ei ole sisse arvestatud Venemaad.
- **Kõrge riskiga riikide seostega ettevõtete lisandumine äriregistrisse on vähenenud**, seda toetavad e-residentsuse programmi kontrolli- ja riskihaldusmeetmed¹⁴. Kuna kõrge riskiga kolmandate riikide isikutega seotud ettevõtete problemaatika ei piirdu sugugi e-residentidega, tuleks laiemalt tähelepanu pöörata olemasolevate kõrge riskiga riikide isikutega seotud ettevõtete tegevusele ja nende riskide haldamisele.

Veerand välisriikidega seotud ettevõtetest on juba pikemat aega reaalse majandustegevuse tunnusteta

---

- Eesti keskmisest sagedamini **puuduvad** välismaalastega seotud ettevõtetel **töötajad**. **Veerand** välisriikidega seotud ettevõtetest **ei ole aastatel 2020–2022 näidanud ühtegi aktiivse tegutsemise märki** (ei ole esitanud majandusaasta aruandeid ega käibedeklaratsioone Eestis). Need on ohumärgid ettevõtete võimalikust ärakasutamisest rahapesu-, maksu- või muude kuritegude toimepanemiseks.
- **Kolmandatest riikidest pärit e-residentidega** seotud ettevõtted võivad olla haavatavamad kuritegelikule ärakasutamisele, sest need on keskmisest märksa

¹¹ TF-riskiriikide nimekirja: [Rahapesu Andmebüroo kahtlaste tehingute tunnuste juhendi lisa](#) (uuendatud septembris 2023).

¹² Financial Action Task Force (FATF) „*Jurisdictions with Strategic AML/CFT deficiencies*“; Euroopa Komisjon, „*High risk third countries and the International context content of anti-money laundering and countering the financing of terrorism*“

¹³ Euroopa Nõukogu, „*EU list of non-cooperative jurisdictions for tax purposes*“, viidatud veebilehel on toodud ka nimekirja „*Jurisdictions which cooperate with the EU and have pending commitments*“.

¹⁴ Kõigile e-residendi digitaalse isikutunnistuse taotlejatele teeb PPA põhjaliku taustakontrolli, kaasates ka teisi riigiasutusi (nt RAB, Maksu- ja Tolliamet, Kaitsepolitsei amet). Alates 2022. a märtsist ei saa Venemaa ja Valgevene kodanikest taotlejad enam e-residentsuse programmiga liituda. Piirangud on ka kõrge riskiga kolmandate riikide residentidele. Kavas on isikut tõendavate dokumentide seaduse muudatus, mis piiraks e-residentsuse väljastamist kõrgema riskiga riikide kodanikele. Seaduseelnõu on kooskõlastusringil tähtajaga 16.02.2024, seaduse eeldatav rakendamine jääks 2025. aasta I poolde. – PPA, [E-residentsus Venemaa ja Valgevene kodanikele](#); [Euroopa rahapesuraportis olid tugevad etteheited e-residentsuse programmile](#). ERR 27.01.2023; [E-Residency FAQ: Are there any contry restrictions or limitations?](#)

kehvemate aktiivsuse näitajatega (u 1/3 selle grupi ettevõtetest on pikemaajaliselt mitteaktiivsed) ning neil on keskmisest sagedamini seoseid kõrge riskiga jurisdiktsioonidega.

- Mitteaktiivsete ettevõtete kuritegeliku ärakasutamise ohtu aitab vähendada äriregistri puhastamine tegutsemismärkideta ettevõtetest¹⁵, sest õigusvõime on vaid registrisse kantud juriidilistel isikutel.

Välismaalastega seotud ettevõtteid on Eestis märksa rohkem, kui oli tuvastatav üksnes äriregistri andmete põhjal

---

- Analüüsitud äriregistri andmed vajasis suurel määral täiendamist. Üksnes äriregistri põhjal oleks olnud võimalik välismaalastega seostada u 53 700 juriidilist isikut, st 58% siinse analüüsiga tuvastatud välismaalase seosega ettevõtetest.
- Äriregistri andmete avalikustamine oli oluline samm juriidiliste isikute läbipaistvuse suurendamise suunas, kuid registri praegune andmekvaliteet ei võimalda avaandmete sellist potentsiaali täiel määral realiseerida. Ka registrikaardile kantud andmed seotud esindusõiguslike isikute ja osahingute osanike kohta ei täida neile pandud avaliku usaldatavuse nõuet.
- Vigased ja puudulikud andmed ettevõtetega seotud välismaa isikute kohta avaldavad mõju muudegi valdkondade riskide hindamisele, mitte ainult rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisele: ettevõtete registriandmed on oluliseks sisendiks ka julgeolekuriskide (sh välisinvesteeringute usaldusväärsus), migratsiooniriskide, sanktsioonidest kõrvalehoidmise ja ekspordipiirangute rikkumise riskide hindamisel. Puudulikud registriandmed raskendavad nii nende valdkondade pädevate asutuste kui ka RahaPTSi ja RSanSi kohustatud isikute tööd ning olulised kuriteo- ja julgeolekuohud võivad jääda õigeaegselt tuvastamata.
- Nimetatud põhjustel tuleks korrastada ja täiendada olemasolevate ettevõtete registriandmed äriregistris ja tegelike kasusajate registris, aga ka parendada andmesisestusreegleid ja -protsessi, et registritesse koguneksid õiged ja täielikud andmed ettevõtetega seotud välismaa isikute kohta.

---

¹⁵ See on valdkonna eest vastutaval Justiitsministeeriumil juba käsil. – [Ligi 90 000 ettevõtet ähvardab äriregistrist kustutamine](#). Postimees, 16.08.2023.

Executive Summary

The purpose of the survey is to fill in the initial knowledge gap on Estonian legal entities linked to foreigners. This is important because risk assessments show that Estonia is not threatened by domestic money laundering but primarily by cross-border money laundering, mostly involving persons who are only formally connected to Estonia, e.g., through bank accounts opened here, assets in Estonia or legal persons established here¹⁶. The criminal exploitation of Estonian legal persons was highlighted in the latest Estonian National Risk Assessment on Anti-Money Laundering and Terrorist Financing (hereinafter 'NRA') as a national vulnerability compared to other areas¹⁷. However, the NRAs have so far failed to assess the risks posed by legal persons linked to foreigners, as the relevant basic data of the commercial register has proven to be impenetrable¹⁸. While the most recent MONEYVAL evaluation report criticised Estonia for poor risk awareness regarding the misuse of legal persons, one of the risk factors of money laundering and terrorist financing requiring further analysis that was highlighted was the concealment of beneficial ownership of foreigners, i.e., persons not related to the Estonian economy, behind legal persons with complex ownership structures¹⁹.

This survey is the first systematic overview of Estonian legal persons with links to foreigners, their most common forms, areas of activity, economic performance, potential complex ownership or control structures and the geographical distribution of related foreign persons by country of origin. Nevertheless, the survey does not constitute a risk assessment: the data sources used allow for a limited assessment of the risks of money laundering and terrorist financing. However, the results of the survey help to improve the existing knowledge on sectoral vulnerability and thus support the coverage of the issue in the next national risk assessment.

The main results of the extensive data processing and subsequent analysis conducted as part of this study are as follows:

More than a fifth of Estonian legal entities²⁰ are linked to foreign persons

- 22% of Estonian legal persons (approx 78,300 legal entities) are linked to foreign persons: 13% of legal entities are linked to persons from third countries and 10% to persons from European Union (EU) Member States (including 1% linked to persons

¹⁶ This conclusion is also reiterated in the latest FIU Yearbook – [Estonian Financial Intelligence Unit Yearbook 2022](#): p 8. In its foreign relations summaries and yearbooks, the FIU has often highlighted that the financial intelligence units of other countries often send queries to the FIU indicating the criminal exploitation of Estonian-registered legal persons in foreign countries. In its [2021 summary of activities](#), the FIU stated that nearly a third of foreign queries concerned Estonian legal entities whose bank accounts were located abroad and in the case of which transactions with money laundering characteristics took place outside Estonia. The recent [typology notice](#) of the FIU, which was also based on foreign information, addressed the exploitation of Estonian legal entities with VAT numbers in foreign countries.

¹⁷ While in all other performance areas assessed in the NRA, the national vulnerability level ranged from 0.33 to 2 on a scale from 0 to 4, then in performance area 5 (misuse of legal persons for the purpose of money laundering or terrorist financing) the vulnerability level was 2.75, which was slightly higher than the national average vulnerability score 2.73, which also took into account the vulnerability of obliged sectors. – NRA 2020. 4.1. National vulnerabilities: Tables 13 and 14, p 19.

¹⁸ The reason given for this in the 2020 NRA was that non-residents associated with a legal entity do not have a unique identifier in the commercial register that would allow legal entities with foreigner link to be distinguished in register data. – See NRA 2020: National vulnerabilities. 4.2. Analysis of the misuse of legal persons: point 4.2.2, p 3.

¹⁹ MONEYVAL, 2022. [Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures: Estonia. Fifth Round Mutual Evaluation Report](#): p 723b lk 192-193.

²⁰ The term 'legal entity' has an extended meaning in the report, encompassing all forms of private legal persons (including non-profit associations, foundations and apartment associations in addition to companies) and self-employed persons.

from both groups). In the case of third countries, the strong links of local legal entities to both Russia and Asian countries stand out.

- The vulnerability of legal entities to cross-border misuse is reduced by the fact that more than a third of foreign-linked legal entities are linked to persons with a valid residence permit or right of residence²¹. A quarter of these legal entities are linked to EU persons, while around 80% are linked to persons from third countries (with an overlap of around 5%).
- The impact of the e-residency programme on foreigners' business relations in Estonia remains strong: a third of the legal entities with foreign links (approx 26,100) are linked to persons with a valid e-residency. Approximately half of the legal entities are linked to e-residents who are EU citizens, half to e-residents who are third-country nationals.
- More than half of the legal entities validly linked to foreign persons were established in the last seven years. During this period, the registration of legal entities related to e-residents has increased significantly.
- The large number of Estonian legal entities linked to persons from EU countries demonstrates above all the successful functioning of EU's border-free internal market, the attractiveness of the Estonian tax environment and the practical usability of e-residency. However, the 'long-distance relationship' that EU persons often have with Estonian legal entities can make the latter vulnerable to criminal exploitation.
- In addition, 5% of legal entities are linked to persons of undetermined citizenship²², dominated by active legal entities operating locally in Estonia.

Few signs of the concealment of foreign beneficial owners

- Legal entities linked to foreigners report beneficial owner data to the register better than legal entities with no foreigner connection.
- Foreigners rarely use the multi-layered business structure here²³.
- Since the data of both the commercial register and the beneficial owners register is publicly available in Estonia, the risk that beneficial owners who are criminals hide behind complex legal structures is reduced.
- Commercial register's data indicates the occasional concealment of foreign beneficial owners with the help of company service providers.
- The frequent connections of Estonian legal entities with persons from tax havens²⁴ constitute a red flag in terms of the concealment of beneficial owners: more than 8,000 legal entities are linked to international or offshore financial centres (9% of legal

---

²¹ The Estonian state has a better overview of the activities of the legal entities linked to foreigners residing in Estonia as well as better intervention possibilities to prevent, deter and detect illegal activities, which reduces the vulnerability of legal entities linked to foreigners with a residence permit or right of residence to the risks of money laundering and terrorist financing.

²² When counting persons of undetermined citizenship as foreigners, more than 26% of all legal entities in the commercial register (more than 93,100) are linked to persons of non-Estonian citizenship.

²³ The creation of complex chains of ownership is a key method of concealing beneficial ownership, which is used in both money laundering and tax evasion schemes. The results of this analysis confirmed the results of the EU-wide [Datacros project](#) published in 2021, which showed that the ownership structure of Estonian legal entities is predominantly very simple compared to legal entities in other EU countries.

²⁴ Jurisdictions in the OECD's list „[Jurisdictions Committed to Improving Transparency and Establishing Effective Exchange of Information in Tax Matters](#)“.

entities with a foreigner link). As many as 35% of legal entities with a foreigner link (32,300) are linked to different low-tax jurisdictions²⁵.

Nearly a third of foreign-linked legal entities have links to persons from high-risk jurisdictions

---

- Russia clearly dominates among the higher risk countries, with more than 20,300 legal entities linked to its natural and legal persons (26% of foreign-linked legal entities, nearly 6% of all legal entities registered in the commercial register).
- In addition to legal entities linked to Russia, there are more than 4,300 legal entities linked to persons from other countries with a higher risk of terrorist financing²⁶ (nearly 6% of foreign-linked legal entities). As many as 2/5 of them are not active in Estonia. A quarter of the legal entities are linked to persons with a valid residence permit and more than half to persons with valid e-residency.
- Around 700 legal entities are linked to persons from other EU countries or countries on the FATF lists of high-risk countries. In total, more than 3,200 legal entities (4% of foreign-linked legal entities) are linked to persons from EU countries or countries on the FATF lists of high-risk countries²⁷. While the role of valid e-residents has significantly declined in this risk group, more than a third of these legal entities, especially those related to high-risk countries in Southeast Asia and Sub-Saharan Africa, are still linked to e-residents.
- Nearly 3,100 legal entities are linked to countries whose co-operation with the EU in tax matters is insufficient²⁸. As in the case of links to countries with a high risk of terrorist financing, Russia has not been included here.
- The registration of legal entities with links to high-risk countries in the commercial register has decreased, which is supported by the control and risk management measures of the e-residency programme²⁹. As the issue of legal entities with links to persons from high-risk third countries is not limited to e-residents, more attention should be paid to the activities of existing legal entities with links to persons from high-risk countries and the management of their risks.

---

²⁵ This group includes countries that do not co-operate with the EU on tax matters (see footnote 12), international finance centres and tax havens listed by the OECD (footnote 8), as well as the top 20 countries in the Tax Justice Network's [Corporate Tax Haven Index 2021](#).

²⁶ List of countries with a higher risk of terrorist financing: [Financial Intelligence Unit's Appendix to the Guidelines on the Characteristics of Suspicious Transactions](#) (updated in September 2023).

²⁷ Financial Action Task Force (FATF) '[Jurisdictions with Strategic AML/CFT deficiencies](#)'; European Commission, '[High risk third countries and the International context content of anti-money laundering and countering the financing of terrorism](#)'.

²⁸ Council of Europe, '[EU list of non-cooperative jurisdictions for tax purposes](#)', 'Jurisdictions which cooperate with the EU and have pending commitments'.

²⁹ The Estonian Police and Border Guard Board (PBGB) conducts a thorough background check on all applicants for an e-resident's digital ID, also involving other state authorities (eg FIU, Tax and Customs Board, Estonian Internal Security Service). As of March 2022, applicants who are citizens of Russia and Belarus are no longer able to join the e-residency programme. There are also restrictions for residents of high-risk third countries. – PBGB, '[E-Residency for citizens of Russia and Belarus](#)'; '[Euroopa rahapesuraportis olid tugevad etteheited e-residentsuse programmile](#)'. ERR 27.01.2023; Belkin, M. '[Punane nimekiri: peagi ei saa suure riskiga riikidest pärit inimesed enam e-residentideks](#)'. *Eesti Ekspress* 30.05.2023; '[E-Residency FAQ: Are there any country restrictions or limitations?](#)'.

A quarter of foreign-linked legal entities have had no signs of actual economic activity for a long time

---

- Legal entities with links to foreigners are more likely than the Estonian average to have no employees and a quarter of foreign-linked legal entities have shown no signs of activity from 2020 to 2022 (have not submitted annual reports or VAT returns in Estonia). These are red flags of potential exploitation of legal entities for money laundering or the commission of tax or other crimes.
- The legal entities linked to e-residents from non-EU countries are more vulnerable to criminal exploitation, as they have worse-than-average activity indicators and are more often linked to persons from high-risk jurisdictions and.
- The risk of criminal exploitation of inactive legal entities can be reduced by purging the commercial register of legal entities with no signs of activity³⁰, as only the legal persons entered in the register have passive legal capacity.

There are far more legal entities linked to foreigners in Estonia than could be identified solely on the basis of commercial register data

---

- To a large extent, the analysed commercial register data needed to be supplemented. Solely on the basis of commercial register data, it would have been possible to link around 53,700 legal persons to foreigners, ie 58% of the legal entities linked to foreigners identified in this analysis.
- Making commercial register data publicly accessible was an important step towards increasing the transparency of legal persons. However, the current data quality of the register does not allow to reach the full potential of open data. The registry card data regarding related persons with the right of representation and shareholders of private limited companies also fails to meet the public prudential requirements imposed on them.
- Incorrect and incomplete data on foreign persons linked to legal entities will have an impact on the assessment of risks in other areas as well, not only on the prevention of money laundering and terrorist financing: the register data of legal entities serves as an important input for assessing the risks of security (including reliability of foreign investments), migration, sanctions evasion and export restrictions violations. Incomplete register data complicates the work of both competent authorities in the field and obliged persons under the Money Laundering and Terrorist Financing Prevention Act and the International Sanctions Act, as a result of which important criminal and security threats may not be identified in time.
- For these reasons, the register data on existing legal entities in the commercial register and the register of beneficial owners should be organised and supplemented and the data entry rules and process should be improved so that accurate and complete data on foreign persons linked to a legal entity can be entered in the register.

---

³⁰ The Ministry of Justice, which is responsible for the area, is already working on that. – [‘Ligi 90 000 ettevõtet ähvardab äriregistrist kustutamine’](#). *Postimees*, 16.08.2023.

Andmeallikad ja meetoodika

Välismaalastega seotud ettevõtteid on Eestis märksa rohkem, kui oli tuvastav üksnes äriregistri andmete põhjal: täiendavate andmeallikate kasutamise tulemusel lisandus uuringu valimisse peaaegu kolmandik välisriigi seosega ettevõtetest. Uuringu baasandmeteks olid e-äriregistri avaandmed seisuga 30.04.2023 kõigi registrisse kantud juriidiliste isikute ja nendega kehtivalt seotud isikute kohta (kõigis rollides). Ehkki äriregistris on olemas metaandmeväljad ettevõtetega seotud isikute päritolu- ja asukohariigi kohta (füüsilistel isikutel kodakondsus, juriidilistel isikutel asutamisriik, mõlemal aadressiandmed), ei ole nende täitmine kohustuslik³¹, mille tõttu kogunevad registrisse mittetäielikud andmed seotud isikute geograafilise päritolu kohta. Selle osaliseks kompenseerimiseks täiendati seotud füüsiliste isikute andmeid Politsei- ja Piirivalveameti (PPA) andmetega Eestis viibimisalust omanud välismaalaste (sh määratlemata kodakondsusega isikud) ja e-residentide kodakondsuse kohta. Kui üksnes äriregistris sisalduvate geograafilistele andmete põhjal oleks olnud võimalik välisriikidega seostada u 53 600 juriidilist isikut, siis täiendavate andmete abil tuvastati seos konkreetsete välisriikide isikutega veel u 24 700 ettevõtte. Sellele lisaks võimaldasid PPA andmed tuvastada u 19 000 ettevõtte seosed määratlemata kodakondsusega isikutega. „Välismaalase seosega“ ettevõtete valimisse arvati kokku u 93 100 juriidilist isikut.

Kirjeldatud andmetöötluse tulemusena oli võimalik valimi ettevõtetega seostada isikud, kelle kohta võis olla mitu erinevat ja erinevast allikast pärinevat geograafilist tunnust (viited välisriigile/-jurisdiktsioonile). Analüüsitava huvides omistati igale Eesti ettevõttega seotud füüsilisele või juriidilise isikule üks primaarne riigi/jurisdiktsiooni tunnus. Füüsiliste isikute puhul eelistati PPA andmeid seotud isikute kodakondsuse kohta äriregistris leiduvatele kodakondsus- ja aadressiandmetele³².

Välismaalastega seotud ettevõtete analüüsimist raskendas äriregistri puudulik andmekvaliteet. Ettevõtetega seotud välismaised isikud võivad registris esineda mitmekordselt, sest nimekujud on standardiseerimata³³ või sama isik esineb erinevate isikukoodide all³⁴. Sellest tulenevalt ei ole võimalik ettevõtetega seotud kordumatuid isikuid usaldusväärselt kokku arvestada, mille tõttu loendati siinses analüüsis läbivalt välismaalastega seotud ettevõtteid, mitte nendega seotud välismaa isikuid. Selline lähenemine vähendab mõnevõrra, kuid ei välista, isikute võimalikku mitmekordset arvestamist.

Uuringu I peatükis keskenduti välismaalastega seotud Eesti ettevõtete tunnusjoontele, tegutsemismustritele ja majandus-/aktiivsusanitajatele. Analüüsimiseks grupeeriti välismaalastega seotud ettevõtted mitmel alusel. Välisriikide isikute käsitlemisel piirduti analüüsi I peatükis Euroopa Liidu ja kolmandate riikidega seotud isikute eristamisega. Füüsiliste isikute puhul vaadeldi elamisloaga ja elamisloata isikuid ning määratlemata kodakondsusega isikuid, et eristada Eestis elavaid välismaalasi mitteresidentidest. Eelduseks oli võetud, et Eestis elavate välismaalaste ja nendega seotud ettevõtete tegevusest on Eesti riigil parem ülevaade ning sekkumisvõimalused, mis vähendab elamisloa või -õigusega

³¹ Nõuet koguda seotud isiku päritolu- või asukohariigi andmeid ei ole nimetatud ei äriregistri seaduse II jaos (registrikaardi andmed, millel on õiguslik tähendus, peavad olema avalikult usaldatavad; registrikaardile kantakse seotud isikutest esindusõiguslike isikute ja osahingute osanike andmed) ega III jaos (avaliku toimiku andmed, millel on informatiivne tähendus; sinna kantakse muudes rollides seotud isikute andmed).

³² Esmaseks geograafiliseks tunnuseks võeti füüsiliste isikute puhul isiku kodakondsusriik PPA elamislubade andmetes, selle puudumisel kodakondsusriik e-residentide andmetest, selle puudumisel äriregistri kodakondsusriik, sellegi puudumisel elukohariik. Juriidiliste isikute puhul oli võimalik kasutada ainult äriregistri andmeid, siingi eelistati riiki, kus isik olid registreeritud, riigi tunnusele sama isiku aadressiandmetes.

³³ Välismaiste juriidiliste isikute nimed ja juriidilise vormi tunnused varieeruvad, sest ei kasutata registrijärgset nimekuju; füüsiliste isikute puhul ei kasutata alati passis olevat nimekuju ning kirillitsas isikunimed sisestamisel puuduvad ühtsed transkribeerimispõhimõtted.

³⁴ Sama füüsiline isik võib olla korduvalt registrisse kantud nt nii Eesti kui välismaise isikukoodiga kui ka isikukoodita; ka välismaiste juriidiliste isikute registrikoodid varieeruvad.

välismaalastega seotud ettevõtete haavatavust rahapesu ja terrorismi rahastamise ohtudele. Eraldi riskifaktorina käsitleti analüüsis välismaalaste e-residendi staatust, mida on peetud Eestile omaseks täiendavaks haavatavuseks juriidiliste isikute ärakasutamisel³⁵.

Aktiivsuse tunnustega ettevõtted eristati mitteaktiivsetest ettevõtetest, sest nähtava majandusliku tegevuseta, kuid registrisse kantud ehk õigusvõimelised juriidilised isikud on haavatavamad kuritegelikule ärakasutamisele³⁶. Ettevõtete aktiivsuse hindamisel võeti siinses analüüsis aluseks Maksu- ja Tolliameti (MTA) käibedeklaratsioonide avaandmed³⁷ (aastatel 2020–2022 kajastatud positiivse väärtusega müügitulu, töötajate arv, makstud tööjõumaksud ja riiklikud maksud) ja äriregistri andmed majandusaasta aruande esitamise kohta. Kui kasvõi üks loetletud väärtustest oli perioodi 2020–2022 kestel positiivne, loeti ettevõtte aktiivseks. Kasutatud lähenemine erineb Statistikaameti aktiivsete majandusüksuste arvestamise metoodikast³⁸: kalkulatsioon on siin tehtud üksikettevõtete, mitte majandusüksuste näitajate alusel; kui Statistikaamet vaatleb majandusüksuse aktiivsust aasta jooksul, siis siinses uuringus langes valik pikemale perioodile, et selekteerida välja kõrgema riskiga ettevõtted, kes juba aastaid mingeid tegutsemismärke ei näita.³⁹

Uuringu II peatükis vaadeldi ettevõtete seoseid konkreetsete välisriikide/-juriisdiktsioonidega. Eesti ettevõtetega seotud välisriigid ja -juriisdiktsioonid on määratletud vastavalt kehtivale ISO-standardile, nende geograafilisel jaotamisel on kasutatud [ÜRO geoskeemi](#). **Eraldi alapeatükis analüüsiti ettevõtete seotust kõrge riskiga riikide isikutega.** Lisaks kõrgema terrorismi rahastamise riskiga riikidele (*edaspidi: TF-riskiriigid*)⁴⁰ käsitleti eraldi riskigrupina FATFi ja Euroopa Liidu kõrge riskiga kolmandate riikide nimekirjades esinevaid riike, mida iseloomustab nõrk suutlikkus või soovimatus tegeleda rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisega⁴¹. Arvukatest teada-tuntud maksuparadiisidest ja *offshore*-finantskeskustest arvestati kõrgema riskiga jurisdiktsioonide sekka üksnes sellised, millega Euroopa Liidul on probleeme maksualasel koostööl või koostöö puudub⁴². **Maksuparadiiside temaatikat on analüüsitud eraldi alapeatükis.** Kuna kõrgema riskiga riikide nimekirjad ei hõlma sugugi kõiki teada-tuntud maksuparadiise, siis vaadeldi siinses alapeatükis nii rahvusvahelisi finantskeskusi ja *offshore*-finantskeskusi kui ka n-ö korporatiivsete maksuparadiiside esikahekümnesse kuuluvaid riike⁴³. Finantskeskuste eritlemisel kasutati Eurostati määratletud *offshore*-juriisdiktsioonide nimekirja⁴⁴.

³⁵ 2020. a NRA hinnang: „[E]-residentsus võimaldab välismaalastel kasutada Eestit ebasoovitavaks ettevõtluseks, mis võimaldab varjata ettevõtte tegevuse tegelikku sisu ja eesmärgi ning sellest kasusaajaid.“

³⁶ Tavaliselt on registrisse kantud mitteaktiivsed juriidilised isikud n-ö suikuvad ettevõtted (ing *dormant companies*), mis lisaks aktiivse majandustegevuse puudumisele jätvavad täitmata majandusaasta aruande esitamise kohustuse, kuid halvemal juhul kasutatakse pealtnäha majandustegevuseta juriidilist keha aktiivselt rahapesu või muul kuritegelikul eesmärgil (sh piiriülel), ilma et see kuidagi registreeritaks kajastuks.

³⁷ Maksu- ja tolliamet, [Statistika ja avaandmed](#).

³⁸ Statistikaamet, [Aktiivsete majandusüksuste kogum](#).

³⁹ RAB on varemalt lugenud üheks ettevõtte variettevõtte kuritarvitamise indikaatoriks seda, kui ettevõtte jätab majandusaasta aruande mitmel järjestikusel aastal esitamata.— [Äriühinguteenuse pakujatega seonduvad rahapesuriskid Eestis](#). Rahapesu Andmebüroo, 2021: lk 45 (riskiindikaatorid). Siinses analüüsis lisati ohumärgina ka käibedeklaratsioonide mitteesitamine mitme aasta jooksul.

⁴⁰ [Rahapesu Andmebüroo kahtlaste tehingute tunnuste juhendi lisa](#) (uuendatud septembris 2023).

⁴¹ Financial Action Task Force (FATF) „[Jurisdictions with Strategic AML/CFT deficiencies](#)“ e nn FATF "Black&Grey list" (seisuga juuni 2023; 3+26 riiki) ning Euroopa Komisjoni loetletud suure riskiga kolmandad riigid („[High risk third countries and the International context content of anti-money laundering and countering the financing of terrorism](#)“, 25 riiki)

⁴² Euroopa Nõukogu "must nimekiri" („[EU list of non-cooperative jurisdictions for tax purposes](#)“, 16 jurisdiktsiooni) ja Euroopa Nõukogu "hall nimekiri" („[Jurisdictions which cooperate with the EU and have pending commitments](#)“, 14 jurisdiktsiooni)

⁴³ OECD nimekiri „[Jurisdictions Committed to Improving Transparency and Establishing Effective Exchange of Information in Tax Matters](#)“ ning mõttekoja Tax Justice Network rahvusvaheliste korporatsioonide maksuparadiiside indeks [Corporate Tax Haven Index 2021](#).

⁴⁴ 2018. aasta Eurostati liigitus: [Glossary: List of offshore financial centres - Statistics Explained \(europa.eu\)](#).

I Välismaalastega seotud ettevõtete tunnused ja majandustegevus

1. **Eesti juriidiliste isikute seotus välismaalastega on arvestatav.** Analüüsi aluseks olnud äriregistri avaandmete kohaselt oli seisuga 30.04.2023 registrisse kantud enam kui 358 000 juriidilist isikut, neist enam kui 93 100 ettevõtet (u 26%) oli võimalik seostada välisriikide või määratlemata kodakondsusega isikutega. Ligi 80 200 ettevõttel (86% ettevõtetest) olid välismaa isikud n-ö omanikurollides (osanikud, aktsionärid, tegelikud kasusaajad). 17%-l registrisse kantud ettevõtetest (u 62 000) oli seotud isikute seas nii Eesti kui välismaa isikuid, 9% (u 31 000) oli seotud üksnes välismaalastega.
2. **Välismaalastega seotud ettevõtete osakaal on märksa suurem kui siin elavate mitte-eestlaste osakaal rahvastikust.** Mitte-Eesti kodakondsusega elanikkond on Eestis iseenesest olulise osatähtsusega. 2023. aasta rahvastikustatistika⁴⁵ kohaselt moodustasid siin elavad välisriikide kodanikud kokku u 13% Eesti rahvastikust (u 172 500 isikut): ligi 11% Eesti elanikest on kolmandate riikide kodanikud ning vähem kui 2% Euroopa Liidu riikide kodanikud. Ligi 5% rahvastikust on määratlemata kodakondsusega isikud. Ka selles kontekstis on ettevõtete 26%-line välismaalastega seotuse näitaja siiski märkimisväärselt kõrge.
3. **Rohkem kui viiendik Eesti juriidilistest isikutest on seotud välisriikide isikutega⁴⁶.** Äriregistrisse on kantud u 78 400 juriidilist isikut (üle 22% kõigist Eesti juriidilistest isikutest), millele oli võimalik analüüsi käigus omistada konkreetse välisriigi tunnus või tunnused. 69 000 ettevõttel (88% välisriikide seosega ettevõtetest) olid välismaalased omanikurollides.
4. **Määratlemata kodakondsusega isikutega on seotud üle 5% kõigist äriregistresse kantud Eesti juriidilistest isikutest,** see vastab nende osakaalule Eesti rahvastikust. Kõigi välismaa seosega ettevõtete seast moodustavad määratlemata kodakondsusega isikutega seotud ettevõtted umbes viiendiku (u 19 000 Eesti ettevõtet).
5. **Rohkem kui kolmandik kõigist välismaalastega seotud ettevõtetest on seotud kehtiva elamisloa või elamisõigusega välismaalas(t)ega.** Siinses analüüsis vaadeldud ettevõtetest 36% (u 33 700, moodustavad 7% äriregistrisse kantud ettevõtetest) on seotud mitte-eestlastest Eesti residentidega.

Välismaalastega seotud ettevõtete tunnused

6. **Ettevõtetega seotud välismaalastest Eesti residentid on tavaliselt määratlemata kodakondsusega või Euroopa Liidu väliste Ida-Euroopa riikide kodanikud.** Residentidest seotud isikute puhul on tugev kontrast ELi seostega ja muude välismaalaste seostega ettevõtete vahel: 57% SRÜ riikide⁴⁷ seostega ettevõtetest ning 24% muudest kolmandate riikide seostega ettevõtetest on seotud elamisloaga füüsiliste isikutega, ELi seostega ettevõtete seast on aga elamisõigusega isikutega seotud vaid 18%. On ka tähelepanuväärne, et ehkki eelduslikult peaks Eestis püsivalt elama suur osa määratlemata kodakondsusega isikutest, on vaid 62% selle grupi ettevõtetest seotud kehtivat elamisluba omavate määratlemata kodakondsusega isikutega.

⁴⁵ Statistikaamet, [Rahvastikuandmed seisuga 16.05.2023](#) (RV069U: RAHVASTIK SÜNNIRIIGI/KODAKONDSUSE, MAAKONNA, SOO JA VANUSERÜHMA JÄRGI).

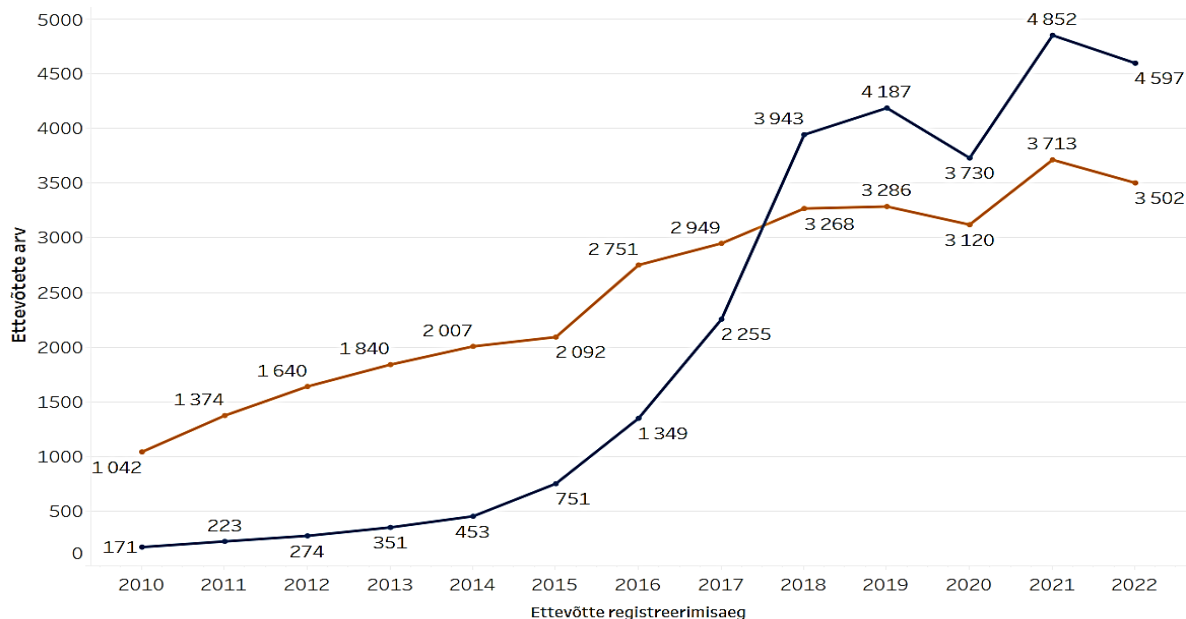
⁴⁶ „Välisriikidega seotud ettevõtete“ puhul ei ole sisse arvestatud määratlemata kodakondsusega isikute seoseid.

⁴⁷ Lisaks praegustele SRÜ riikidele on sellesse gruppi on arvestatud ka SRÜ endised liikmed ja partnerriigid (Gruusia, Ukraina, Tadžikistan).

7. **E-residentsuse programmi mõju välismaalaste Eesti ettevõtlusseosele on jätkuvalt tugev: kolmandik välisriikidega seotud ettevõtetest on seotud kehtiva e-residentsusega isikutega⁴⁸.** Kõigist välisriigi seosega ettevõtetest u 26 100 on seotud kehtivat e-residendi digi-IDd omavate isikutega. E-residendi seosega ettevõtted jagunevad ELi ja kolmandate riikide võrdlusgruppide vahel enam-vähem pooleks. Kehtetu e-residentsusega isikuid on mõlema võrdlusgrupi seotud isikute hulgas suhteliselt vähe, kuid rohkem kolmandate riikide välismaalaste seas. Kui arvestada seoseid nii endiste kui praeguste e-residentidega, on selliseid ettevõtteid üle 30 000 (38% välisriikidega seotud ettevõtetest). E-residendi seosega ettevõtetest peaaegu kolmandik (29%) on seotud ka e-residendi staatust mitteomavate välismaalastega.
8. **Ligi pooled kolmandate riikidega seotud ettevõtetest on seotud kehtiva elamisloaga isikutega, ligi kolmandik ettevõtetest e-residentidega.** 45% kolmandate riikide füüsiliste isikutega seotud ettevõtetest on seotud kehtiva elamisloaga isikutega (nende seas on vähesel määral ka e-residente). Samal ajal on 61% kolmandate riikide seosega ettevõtetest seotud elamisloata isikutega, nendest ettevõtetest omakorda u kolmandik (üle 13 300 ettevõtte) on seotud praeguste e-residentidega. Praeguste e-residentidega on seotud u 30% kolmandate riikide seostega ettevõtetest.
9. **Eesti ettevõtete seotud ELi füüsilised isikud on harva residendid, kuid sageli e-residendid.** Enam kui 40% ELi seostega ettevõtetest on seotud e-residentidega. ELi riikide isikutega seotud ettevõtete suhteliselt suur hulk, võrreldes nende riikide residentidega siin, näitab ennekõike Euroopa Liidu piirideta siseturu edukat toimimist, Eesti maksukeskkonna atraktiivsust ja e-residentsuse praktilist kasutatavust. Võttes aga arvesse, et rahapesuks kasutatavate variettevõtete üks klassikalisi tunnuseid on nõrk seos asukohariigiga, osutab ELi kodanike sagedane „kaugsuhe“ siinsete ettevõtetele ka ohule, et Eesti juriidilisi isikuid võidakse ära kasutada rahapesuks või maksukuritegudeks. Seetõttu tuleks edaspidi tähelepanu pöörata eeskätt ELi kodanikest mitteresidentide ja e-residentidega seotud mitteaktiivsuse tunnustega ettevõtetele.
10. **Enam kui pooled välisriikide isikutega seotud ettevõtetest on asutatud viimase seitsme aasta jooksul. Sel perioodil on hüppeliselt tõusnud just e-residentidega seotud ettevõtete registreerimine** (joonis 1). 17% ettevõtetest, millel on kehtiv seos välismaalastega, on asutatud enne 2010. aastat, 22% aastatel 2010–2016 ning 61% on registrisse kantud ajavahemikul 2017 kuni aprill 2023. Viimastest 55% on seotud endiste või praeguste e-residentidega.

---

⁴⁸ Tuleb silmas pidada, et e-residentide programmi metodoloogiline lähenemine e-residentide temaatikale erineb antud uuringus kasutatud meetodikatest, mille tõttu analüüsitulemused ei pruugi olla võrreldavad.

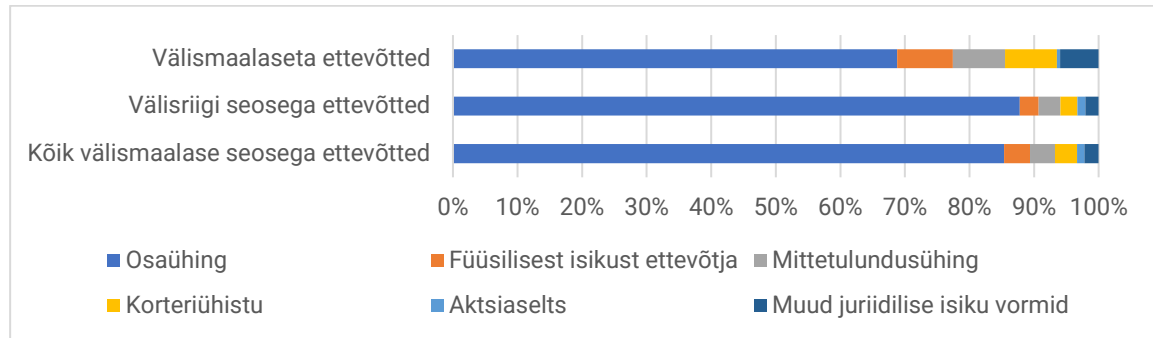
Grupid
 ■ e-residendi seosega
 ■ ei ole e-residendi seosega

Joonis 1. E-residentide ja muude välisriikide isikutega seotud ettevõtted ajajoonel esmregistreerimise alusel (01.01.2010–31.12.2022)

11. **Ettevõtetega on seotud peaausjalikult füüsilisest isikust välismaalased.** Välisriikidega seotud ettevõtetest 15% (ligi 11 800 ettevõtet) on seotud välisriikide juriidiliste isikutega, samal ajal kui 98% välisriikide seosega ettevõtetest (u 77 200 ettevõtet) on seotud füüsilisest isikust välismaalastega.
12. **Eesti ettevõtetega seotud välismaa juriidilised isikud on enamjaolt registreeritud Euroopa Liidus.** Enam kui kolmveerand (77%) välismaiste juriidiliste isikutega seotud Eesti ettevõtetest omab seost ELi liikmesriikide ettevõtetega. Kolmandate riikide juriidiliste isikutega on seoseid seevastu u veerandil (26%) ettevõtetest.
13. **Välismaalased on seotud eeskätt Eesti äriühingutega.** 76% e-äriregistrisse koondatud juriidilistest isikutest on siin asutatud äriühingud (osaühing, aktsiaselts, täisühing, usaldusühing ja tulundusühistu), 7% vabaühendused (mittetulundusühingud ja sihtasutused), 7% füüsilisest isikust ettevõtjad ja 7% korteriühistud. Välismaalastega seotud juriidiliste isikute seas on aga äriühinguid koguni 88%; vabaühendusi, korteriühistuid ja füüsilisest isikust ettevõtjaid igauhte 3%. Mittetulundusühingud moodustavad Eestis 7% kõigist juriidilistest isikutest, kuid tagasihoidlikumad 4% välismaalase seosega juriidilistest isikutest. Ka muid juriidilisi vorme (sh sihtasutused; usaldus- ja täisühingud; füüsilisest isikust ettevõtjad) on välismaalase seosega ettevõtte seas protsentuaalselt vähem kui Eestis keskmiselt.
14. **Välismaalased eelistavad piiratud vastutusega äriühinguid.** 30% kõigist registrisse kantud osaühingutest ja 45% aktsiaseltsidest on seotud välismaalastega. Välismaalase seosega ettevõtte seas on piiratud vastutusega äriühingute ehk osaühingute ning iseäranis aktsiaseltside osakaal (vastavalt 85% ja 1,1%) märgatavalt suurem kui nende ettevõtlusvormide esinemine Eestis keskmiselt (69% ja 0,5%).
15. **Valdav osa (85%) välismaalastega seotud juriidilistest isikutest on osaühingud** (joonis 2). Eesti osaühingud on välismaalastele lihtsasti kättesaadavad – siin on toetavaks infrastruktuuriks nii e-residentsuse programm⁴⁹ kui ka äriühinguteenuse pakkujad – ja

⁴⁹ Vt [E-Residency: make business easy at every stage](#).

rahvusvahelisel turul on need tõenäoliselt madalamas hinnaklassis⁵⁰. Tehingud, millega välismaalane omandab osaluse osäühingus, ei pruugi toimuda alati registripidaja või notarite kontrolli all⁵¹. Seda peegeldavad kaudsetl ka välismaalastest seotud isikute puudulikud registriandmed⁵². Siit järeldub, et osäühingute välismaalastest juhatuse liikmete andmete kvaliteet ei võimalda praegu täita registrikaardi andmetele pandud avaliku usaldatavuse nõuet.

Joonis 2. Välismaalase seosega (sh välisriigi seosega) ja välismaalase seoseta ettevõtete juriidiliste vormide võrdlus (ettevõtlusvormide osakaalude alusel)

16. **Välismaalased on seotud isikutena eeskätt osaniku, juhatuse liikme, tegeliku kasusaaja ja asutaja rollis** (joonis 3). Hinnanguliselt umbes 172 000 välismaalast⁵³ on erinevates rollides tegevad siinses analüüsis vaadeldud u 93 100 seotud ettevõtte juures. Reeglina on välismaalased ettevõtte juures korraka mitmes rollis, välismaalastest registrikaardile kantud ja kaardiväliste isikute ning tegelike kasusaajate puhul on üsna suur kattuvus. Registrisse kantud ettevõtete tervikpildi vaates moodustavad välismaalastest osanikuga ettevõtted 27%, välismaalastest asutajaga 24%, välismaalastest juhatuse liikmega 23% ning välismaalastest tegeliku kasusaajaga ettevõtted samuti 23% kõigist Eesti ettevõtetest, kus seotud isikud on vastavates rollides.

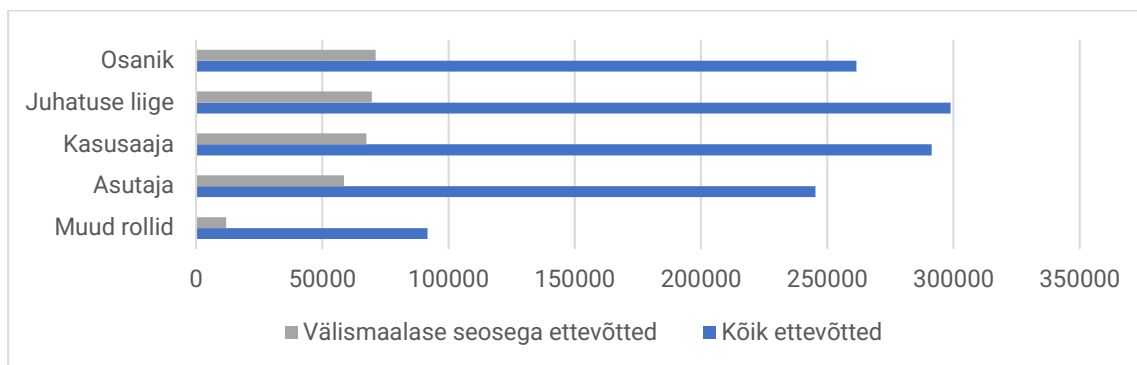
⁵⁰ Riigilõiv osaühingu äriregistrisse kandmise eest on 200 eurot, kiirmenetluse korras 265 eurot. E-residentidel on võimalik digi-ID abil ettevõtte ise registreerida e-äriregistris, teistel välismaalastel aga notari kaudu (lisandub notaritasu). – Riigiportaal, [Ettevõtte registreerimine](#). Äriregistri seadusega kaotati seninegi osaühingu osakapitalinõue, mille miinimumsuurus 2500 eurot püsis 24 aasta jooksul sisuliselt muutumatuks. – vt Äriregistri seaduse eelnõu seletuskiri: lk 7-8.

⁵¹ Välisinvesteeringute usaldusvääruse hindamise ettevalmistuse raames koostatud analüüs näitas, et ettevõtte osaluse omandamiseks Eestis on koguni 10 erinevat õiguslikku võimalust. – [Välisinvesteeringute taustauuringu mõjude hindamine](#). Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendusuuringu keskus RAKE, Advokaadibüroo Sorainen AS, 2021: lk 175-176. Hiljuti kirjeldas „firmamatja“ ajakirjanduses, kuidas notaritehingust hoidumiseks saab osaühingu osad registreerida väärtipaberitena ja osta ettevõtte nende omandamise kaudu. Kui aga ettevõtte osakapital on vähemalt 10 000 eurot ja see on täielikult sisse makstud, võib loobuda osade müügilepingu notariaalsest tõestamisest ja sõlmida lepingu lihtkirjalikus vormis. – Äripäev. [Minu must minevik. Firmamatjana töötasin kõrvuti allilma ja tippadvokaatidega](#).

⁵² U 12 500 ettevõtetel, sh u 9800 osaühingul, on äriregistrisse seotud isikutena sisestatud isiku- või registrikoodita isikud ehk sellised isikud, keda ei ole võimalik identifitseerida. Viimastest u 15 000 isikut on osaühingute juhatuse liikmed. Nende andmete analüüs ajateljel näitab, et puudulikud sisestused ei ole kauge mineviku probleem: suurem osa neist pärinevad aastatest 2016–2022. Enim on puudulikke andmekirjeid 2018. aastast (enam kui 3500), kui ka järgnevalt on igal aastal enam kui paar tuhat isiku- või registrikoodita isikut registrisse kantud; 2023. a nelja kuuga tehti ligi 800 sellist andmesisestust.

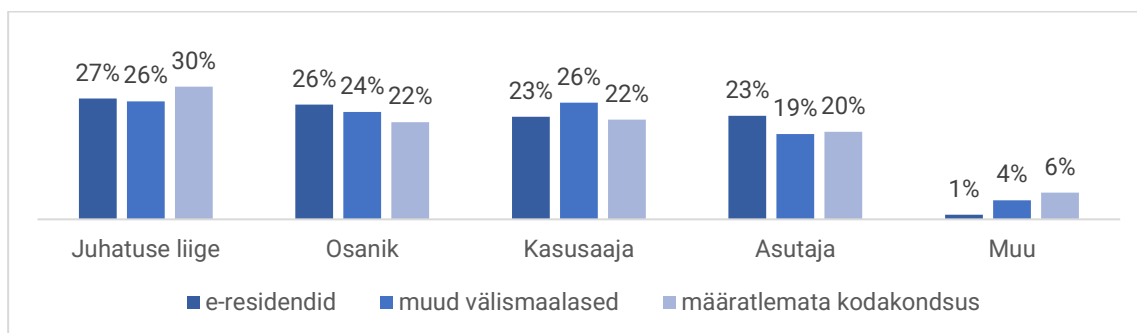
⁵³ Seotud välismaalaste koguarv on äriregistri andmekvaliteediprobleemide tõttu (piisavalt määratlemata isikud, topeltkirjed) ebatäpne.

Joonis 3. Välismaalaste rollid seotud ettevõtetes kõigi registrisse kantud ettevõtete võrdluses
 Selgitus: loendatud on vastavas rollis isikutega seotud unikaalseid ettevõtteid, mitte isikuid.

17. **Võrdlusgruppide „e-residendid“, „määratlemata kodakondsusega isikud“ ja „muud välismaalased“ lõikes ei erine seotud isikute rollid oluliselt.** Määratlemata kodakondsusega isikud on teistest veidi sagedamini juhatuse liikmed ning pisut harvem osaniku ja tegeliku kasusaaja rollis. E-residendid on vaadeldud gruppide võrdluses kõige sagedamini ettevõtete asutajad, mis näitab, et e-residendid on aktiivselt kasutanud Eesti riigi loodud võimalust välismaalastel digi-ID abil (notari vahenduseeta) ise ettevõtteid asutada. E-residendid on teistest välismaalastest sagedamini ka osaniku rollis. Seevastu muud välismaalased hakkavad teiste gruppidega võrdluses silma suurema tegelike kasusaajate osakaaluga.

Joonis 4. E-residentide, määratlemata kodakondsusega isikute ja muude välismaalaste rollid seotud ettevõtetes

18. **Välismaalase seosega ettevõtetest ligi kolmveerand on välismaalasest tegeliku kasusaajaga.** 72%-l välismaalase seosega ettevõtetest (u 67 500 ettevõtet) on tegelike kasusaajate registrisse kantud välismaalane, 15%-l on märgitud üksnes eestlasest tegelik(ud) kasusaaja(d).
19. **Välismaalase seosega ettevõtted kajastavad tegeliku kasusaaja andmeid registris paremini kui muud ettevõtted.** On märkimisväärne, et kui kõigist Eesti juriidilistest isikutest on TEKSAs tegelike kasusaajate andmed 81%-l, siis välismaalase seosega ettevõtetel on see näitaja 88%. Seejuures on määratlemata kodakondsusega isikutega seotud ettevõtteid mitte arvestades ehk üksnes välisriikidega ettevõtete puhul tegeliku kasusaaja märkinud ettevõtete osakaal koguni 90%. Juriidiliste isikute seas, mille kohta puuduvad tegeliku kasusaaja andmed, on üle 55 800 välismaalase seoseta ning u 10 800 välismaalase seosega ettevõtet.
20. **Registriandmetes on viiteid vari-tegelikele kasusaajatele.** Välisriikidega seotud ettevõtete tegelike kasutajate esikahekümnes torkavad silma neli kohalikku äriühinguteenuse pakkujat või muud konsultatsioonivaldkonna tegijat, kes kõik on märgitud tegelikuks kasusaajaks rohkem kui 20 välismaalase seosega ettevõttele. Siinse uuringuga paralleelselt läbi viidud äriühinguteenuse-teemaline analüüs⁵⁴ näitas, et 13% kehtivat

⁵⁴ Äriühingute teenuse pakujate välismaa seosega kliendid ja teenused Eestis. Rahapesu Andmebüroo, 2024.

välismaalase seost omavatest ettevõtetest (u 12 000) on seotud Eesti äriühinguteenuse pakkujatega. Teenusepakkujad on kõige sagedamini asutaja rollis (30%), aga olulised on ka nende rollid juhatuse liikme (12%), tegeliku kasusaaja (8%) ja osanikuna (6%) välismaalastega seotud ettevõtetes. Äriühinguteenuse pakkujad on tegeliku kasusaajana märgitud 26% elamisloa või -õigusega välismaalastega seotud ettevõtetest, 2% e-residendi seosega ettevõtetest ning 7% muudest välismaalastega seotud ettevõtetest.

21. **Välismaalastega seotud ettevõtete puhul ei esine märkimisväärset struktuuride keerukust⁵⁵. See vähendab ohtu, et välismaalastest tegelikud kasusaajad varjuvad Eesti juriidiliste isikute taha⁵⁶.** Analüüsi teisest välismaa seostega ettevõtteid⁵⁷ ehk selliseid, kus puudus vahetu seos välismaalasega, kuid ettevõtte omanikeriingis ehk aktsionäri, osaniku, täisosaniku või usaldusosaniku rollis oli ettevõtte, millel omakorda tuvastati seos välismaalastega. **Teisest välismaa seostega ettevõtteid oli väga vähe (u 3500):** e-residentidega seotud teisese seosega ettevõtteid oli kokku 1% kõigist nendega seotud ettevõtetest, 3% nii määratlemata kodakondsusega isikutega kui ka muude välismaalastega seotud kõigist ettevõtetest. Ka teisest seoste puhul olid välismaalased kõige sagedamini osaniku rollis, välja arvatud e-residentide grupis, kus oli teisest seoste puhul oluline ka välismaalastest aktsionäri roll: 35% määratlemata kodakondsusega isikutega ja 16% muude välismaalastega teisest seotud ettevõtetest olid seotud välismaalastest aktsionäridega⁵⁸.

Välismaalastega seotud ettevõtete majandustegevus

22. **Välismaalastega seotud ettevõtete põhitegevusalad kontsentreeruvad kolme valdkonda: ligi pooled ettevõtetest tegutsevad hulgi- ja jaekaubanduse, info ja side ning kutse-, teadus- ja tehnikaaladel** (joonis 5). Eesti ettevõtete tervikpildist, kus populaarseimad tegevusvaldkonnad on kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus, kaubandus, ehitus, kinnisvara-alane tegevus ning teenindus, eristuvad välismaalastega seotud ettevõtted vähese varieeruvuse, tootmise, teeninduse ja oskustööde väiksema esindatuse ning kaubandus- ja IT-valdkonna dominantsusega. Eesti isikutega seotud ettevõtete võrdluses on välismaalastega seotud suhteliselt suurem hulk **finantsvaldkonna** ettevõtteid, seda eriti kolmandate riikide isikute ja e-residentide vaatlusgruppides. Detailsematest tegevusalaandmetest (EMTAK-2 tase) nähtub, et välismaalastega seotud ettevõtted domineerivad teatud kindlatel tegevusaladel⁵⁹: programmeerimine ja konsultatsioonid (välismaalastega on seotud 51% kõigist vastava tegevusala ettevõtetest), hulgi- ja jaekaubandus (45% kõigist ettevõtetest) ning peakontorite tegevus ja juhtimisalane nõustamine (39% kõigist ettevõtetest).

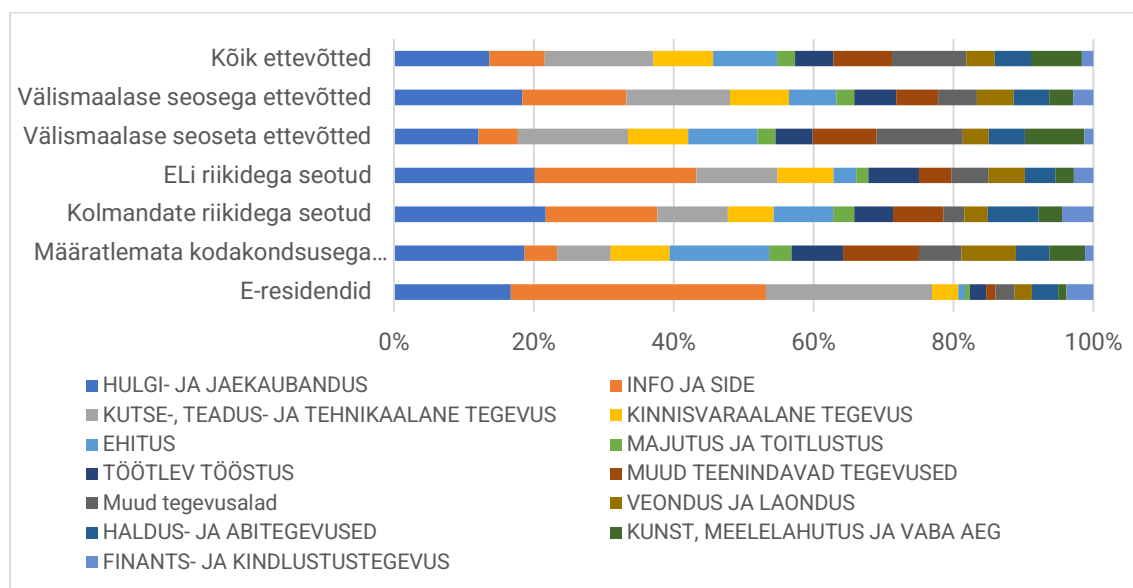
⁵⁵ Ettevõtete keerukate omandiahelate loomine on tegeliku kasusaaja varjamise võtmemeetod, mida kasutatakse nii rahapesu- kui maksudest kõrvalehoidmise skeemides, on nenditud FATFi ja Egmonti ühisanalüüsis. Eesmärk on juriidiliste isikute komplekse kontrolli- ja omandiahela abil tegelikku kasusaajat näiliselt distantseerida tema varast. Selleks luuakse mitmesuguseid juriidilisi struktuure erinevates jurisdiktsioonides, sest see raskendab uurimisasutuste tööd tegeliku kasusaaja väljaselgitamisel. – Egmont Group/Financial Action Task Force, 2018. [Concealment of Beneficial Ownership](#): lk 26-27.

⁵⁶ Siinne analüüs kinnitas üle 2021. aastal avaldatud Datacross-projekti tulemusel, mille kohaselt on Eesti juriidilised isikud suurema osa ELi riikidega võrreldes väga madalate kuritarvitatavuse näitajatega. – Bosisio A., Carbone C., Jofre M., Riccardi M., Guastamacchia S., [Developing a Tool to Assess Corruption Risk factors in firms' Ownership Structures – Final report of the DATACROS Project](#). Milano: Transcrime – Università Cattolica del Sacro Cuore, 2021.

⁵⁷ Teises järgus analüüsi Eesti ettevõtteid, millega on seotud välismaa juriidiline või füüsiline isik. Teises järgus arvesse võetud rollid olid aktsionär, kasusaaja, osanik, täisosanik ja usaldusosanik.

⁵⁸ Aktsiaseltsid on teistest Eesti ettevõtlusvormidest eelduslikult kõrgema usaldatavuse ja läbipaistvusega: aktsiaseltsidel on kõrgeim kapitalinõue ja mitmetasandiline juhtimisstruktuur, kohustus omada audiitorit ning registreerida aktsiad Eesti väärtpapierite registris või muus depositeerimiskohas.

⁵⁹ Siin on vaadeldud põhitegevusalasid EMTAK-2 tasemel.

Joonis 5. Ettevõtete põhitegevuse valdkonnad erinevate võrdlusgruppide lõikes

23. **E-residentide ja määratlemata kodakondsusega isikutega seotud ettevõtete tegevusalad eristuvad selgesti teistest võrdlusgruppidest.** E-residentide puhul kerkivad ülekaalukalt esile kaks valdkonda: IT (info ja side) ning kutse-, teadus- ja tehnikaalne tegevus. Määratlemata kodakondsusega isikutega seotud ettevõtete puhul on esiplaanil kohapealsele tegevusele viitavad ehitus-, teenindus-, jaekaubandus- ja veondusvaldkond, olulisel kohal on ka kinnisvaraalne tegevus (joonis 5). EMTAK-2 taseme andmete põhjal on e-residentidega seotud ettevõtete ülekaalukalt levinuimad tegevusalad programmeerimine ja konsultatsioonid ning peakontorite tegevus ja juhtimisalane nõustamine. Muude välismaalastega seotud ettevõtete põhitegevusalade seas on olulisimad programmeerimine ja konsultatsioonid, hulgikaubandus, kinnisvaraalne tegevus ning peakontorite tegevus ja juhtimisalane nõustamine.
24. **Sarnaselt muudele Eesti juriidilistele isikutele ei ole ligi veerand välismaalastega seotud ettevõtetest aastatel 2020–2023 esitanud majandusaasta aruandeid. Veel 14% on kohustuse täitmisega hilinenud.** 23% välismaalastega seotud ettevõtetest ei ole eelneva kolme aasta jooksul majandusaasta aruandeid esitanud. 23% on ka kõigi äriregistrisse kantud ettevõtete keskmine näitaja ehk kehtib ka välismaalastega mitteseotud ettevõtete kohta. Registrisse kantud välismaalase seosega ettevõtete seas⁶⁰, on 14% selliseid ettevõtteid, mis on aruandluskohustuse täitmisega hilinenud (aruanne esitatud 2020. või 2021. aastal, st 30.04.2023 seisuga on aruandluskohustus täitmata).
25. **57% kõigi välismaalastega seotud ettevõtetest esitas vaatlusperioodi 2020–2022 jooksul Maksu- ja Tolliametile andmeid** (u 53 400 ettevõtet). Siingi sarnanevad välismaalastega seotud ettevõtted Eesti keskmisega: kõigist juriidilistest isikutest on samal perioodil MTAle käibedeklaratsioone esitanud 55%.
26. **Välisriikidega seotud ettevõtetest kolmveerand on aktiivsed⁶¹, aktiivsuse näitajat toob alla kolmandatest riikidest pärit e-residentidega seotud mitteaktiivsete ettevõtete suur hulk.** 77% ELi seosega ja 75% kolmanda riigi seosega ettevõtetest on mingitegi aktiivse tegutsemise tunnustega. Endiste või praeguste e-residentidega seotud ettevõtetest on aktiivsed keskkeltläbi 76%. Nende puhul on tugev kontrast ELi seostega ettevõtete grupi

⁶⁰ Arvesse võeti ettevõtteid, mille esmarestreerimisest on möödunud rohkem kui 18 kuud, st eeldati, et need oleks pidanud olema esitanud registripidajale oma majandusaasta aruande.

⁶¹ Suur mitteaktiivsete ettevõtete osakaal äriregistris on üldine probleem, mis ei piirdu sugugi vaid välismaalastega seotud Eesti juriidiliste isikutega: välismaalase seost mitteomavatest ettevõtetest on samuti ligi veerand juba pikaajalisemalt mitteaktiivseid (aktiivsuse näitajad on 76% ettevõtetest).

(78% aktiivseid ettevõtteid) ja kolmandate riikidega seotud ettevõtete grupi vahel (üksnes 64% aktiivseid ettevõtteid). **Kehtivat e-residentsust** omavate välismaalastega seotud ettevõtetest keskmiselt 71% on aktiivsed, kusjuures ELi seoste puhul on aktiivsuse näitaja 75% ja kolmandate riikide seoste puhul 66%.⁶²

27. **Eestis elavate välismaalaste ettevõtted on keskmisest aktiivsemad:** elamisloa või -õigusega isikutega seotud ettevõtetest keskel läbi 82% on aktiivsed. Eestis elavate ELi kodanikega seotud ettevõtete aktiivsuse näitaja on 88%, elamisloaga kolmandate riikide isikutega seotud ettevõtetel on see 79%.⁶³
28. **Välismaalastega seotud ettevõtete keskmine töötajate arv on väike.** Töötajate puudumine ettevõttes on ohumärk, mis võib viidata variettevõttele. MTAle esitatud andmetes märkis töötajate arvu nullina 85% e-residentidega seotud ettevõtetest, 60% muude välismaalastega ning 42% määratlemata kodakondsusega isikutega seotud ettevõtetest. Võrdluseks: välismaa seoseta juriidilistest isikutest oli töötajate arvu märkinud nullina 71%. 2022. aasta IV kvartali seisuga olid need välismaalastega seotud ettevõtted, millel oli töötajaid, kõige sagedamini ühe töötajaga (üle 40% välismaalasega ettevõtetest). Välismaa seoseta ettevõtetel oli keskmiselt kaks töötajat.

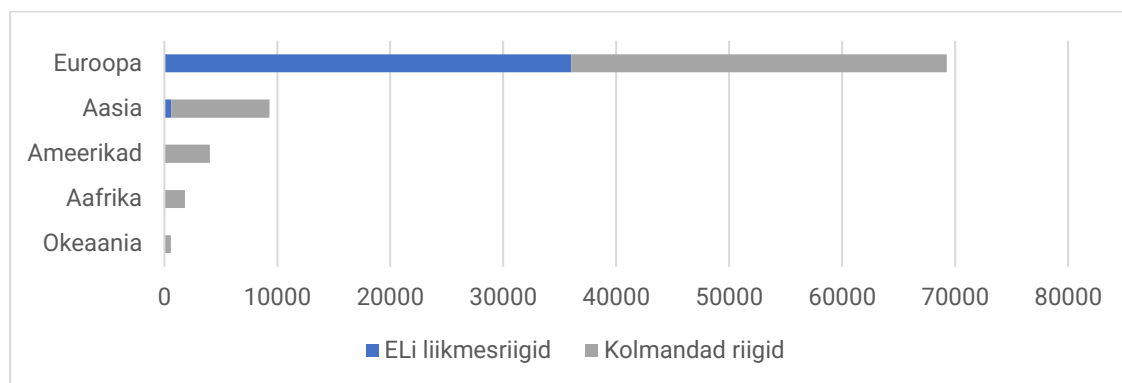
---

⁶² Tuleb silmas pidada, et **arvestamismetoodika erinevuse tõttu ei ole siinse uuringu järeldused ettevõtete aktiivsuse kohta vahetult kõrvutatavad Statistikaameti järeldustega, kuid mõlemad osutavad mitteaktiivsete ettevõtete suurele arvule Eestis kui tõsisele probleemile.** – vt [Äriregistri seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsus](#). Justiitsministeerium, 10.11.2023. Siinse uuringu ilmumisaajaks on selliste väärkasutamisele haavatavamate juriidiliste isikute arv väiksemaks jäänud, sest Justiitsministeerium on eesmärgiks seadnud äriregistri puhastamise aruandluskohustust mittetäitvatest ettevõtetest. – vt [Ligi 90 000 ettevõtet ähvardab äriregistrist kustutamine](#). Postimees, 16.08.2023. Nimelt tõi 1.02.2023 jõustunud äriregistri seadus (ÄRS) olulise muudatuse: majandusaasta aruande esitamata jätmise korral võib registripidaja rikkujat kas trahvida (ÄRS § 57: trahvimine on võimalik korduvalt kuni kohustuse täitmiseni) või juriidilise isiku sundlõpetada (ÄRS § 58).

⁶³ Kolmandate riikide puhul annavad väga tugevalt tooni Ida-Euroopa riikide, eriti Venemaa seosega ettevõtete näitajad (vt joonis 9).

II Eesti ettevõtetega seotud välismaalaste geograafiline päritolu

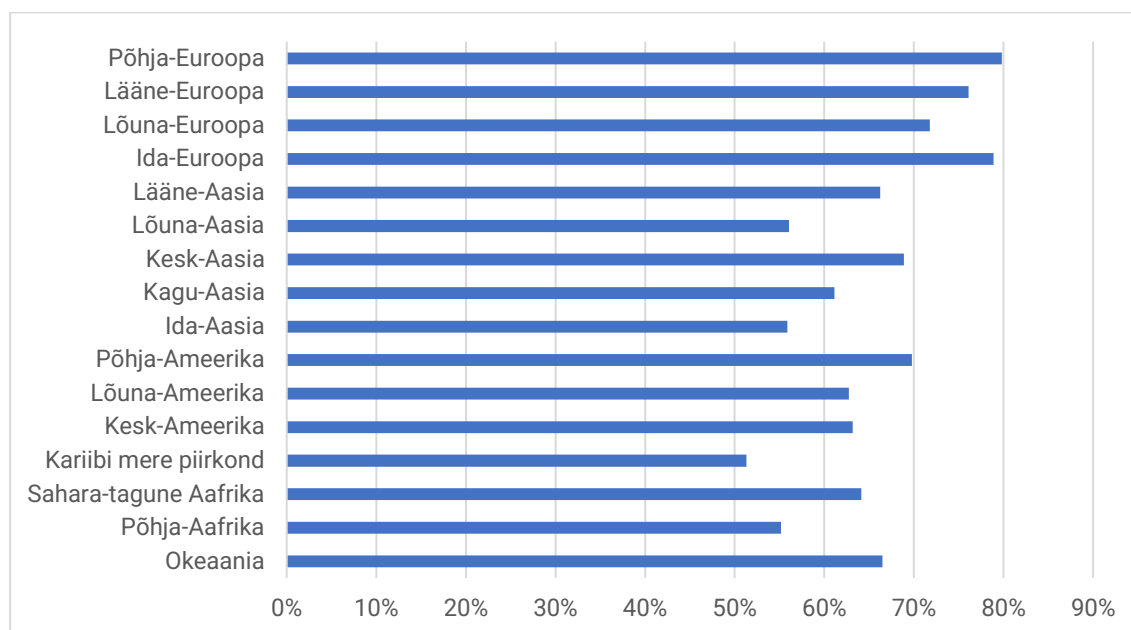
29. **Eesti ettevõtetega seotud välismaalaste seas on kõige rohkem kolmandate riikide isikuid.** Väliriikide isikutega on seotud 22% registrisse kantud ettevõtetest, 13% on seotud kolmandate riikide ning 10% Euroopa Liidu (EL) liikmesriikide isikutega (u 1%-l on seoseid mõlema grupi isikutega). Euroopa Liidu riikide seas domineerivad seosed lähiriikide isikutega. Kolmandate riikide seoste puhul on väga oluline roll Ida-Euroopa riikide isikutel. Geograafilistest piirkondadest hakkab Eesti ettevõtlusseose poolest silma ka Aasia (joonis 6).

Joonis 6. Välisriikide isikutega seotud Eesti ettevõtete geograafiline jaotumine* regioonide kaupa

* Selgitus: Eesti ettevõtetega seotud välisriikide ja -jurisdiktsioonide geograafilisel jaotamisel on tuginetud ÜRO geoskeemile. Selle järgi kuuluvad ELi riigid Küpros ja Malta geograafilisse Aasiasse.

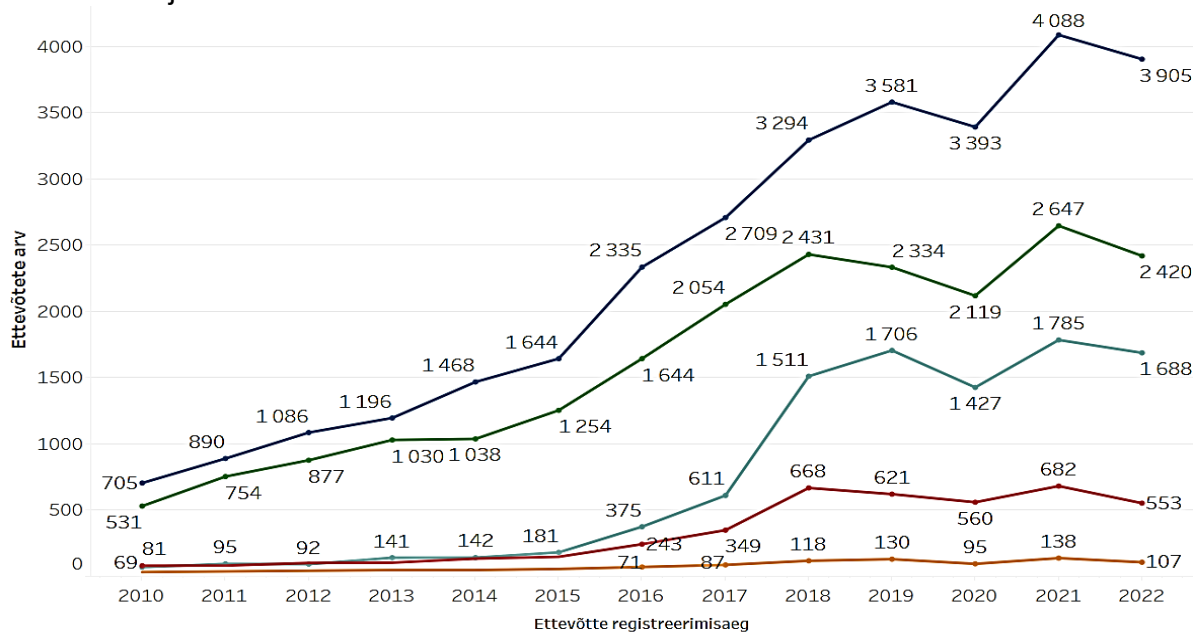
30. **Geograafiliste piirkondade võrdluses on aktiivse tegutsemise tunnustega ettevõtete osakaal väga erinev.** Keskmisest aktiivsemad on vaid Eesti ettevõtetega tugevamalt seotud Põhja-, Ida- ja Lääne-Euroopa riikidega seotud äriühingud. Mitteaktiivsete äriühingute poolest on esirinnas Kariibi mere riikidega seotud ettevõtted, samuti aga on silmatorkavalt suure mitteaktiivsete ettevõtete osakaaluga Põhja-Aafrika riikide ning Lõuna- ja Ida-Aasia riikide seosega ettevõtted (joonis 7).

Joonis 7. Aktiivsete äriühingute* protsent seotud välisriikide isikute geograafiliste päritolupiirkondade kaupa

* Siinsest arvestusest on väljas vabaühendused ja füüsilisest isikust ettevõtjad.

31. **Euroopa Liidu seosega ettevõtete registreerimine on viimase kümne aasta jooksul olnud suurima kasvutrendiga.** Välisriikide isikutega seotud ettevõtteid grupiti ja registreerimisaja alusel ajateljel (joonis 8) vaadeldes on näha, et nii ELi riikide kui ka SRÜ riikidega seotud ettevõtted tõusid esile juba eelmise kümnendi I pooles. 2017/2018. aasta paiku sages oluliselt ka muude kolmandate riikidega seotud ettevõtete asutamine, samasse aega jäävad Eesti rahvusvahelised mainekampaaniad tehnoloogiariigina ning e-residentidega seotud ettevõtete arvu hüppeline kasv (vt I ptk, joonis 1). Kõigi võrdlusgruppide puhul on ajateljel näha Covid-pandeemia pärssivat mõju: lisanduvate ettevõtete arv langes ajutiselt aastal 2020 ja kasvas taas 2021. Väiksem, kuid nähtav langus välismaalastega seotud uute ettevõtete arvus leidis aset 2022. aastal, mil Eesti majandust ja välisinvesteeringuid hakkas mõjutama Venemaa täiemahuline sõda Ukrainas.

Seotud isikute rühmitamine

- ELi riigid
- Euroopa Majanduspiirkond (v.a ELi riigid)
- G7 (v.a ELi riigid)
- Kolmandad riigid
- SRÜ (sh endised ja partnerriigid)

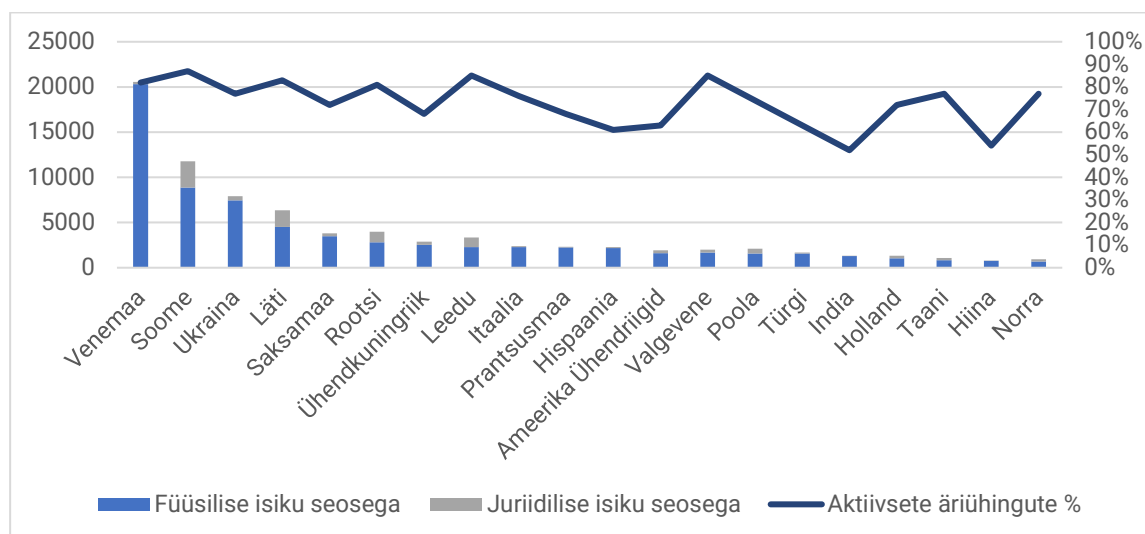
Joonis 8. Välisriikide isikutega seotud ettevõtete grupid ajajoonel esmaregistreerimise alusel (01.01.2010–31.12.2022)

32. **Ligi 6% kõigist äriregistrisse kantud Eesti juriidilistest isikutest on seotud Venemaaga.** Välismaalaste päritoluriikide esireas on Venemaa, moodustades 26% siin analüüsitud välisriikide seosega ettevõtetest⁶⁴ (üle 20 300). Vene isikutega seotud Eesti ettevõtteid on absoluutarvult küll rohkesti, kuid nende osakaal Eesti juriidiliste isikute seas jääb oluliselt alla nende osakaalule Eesti rahvastikust⁶⁵. Nende väga suurt absoluutarvu tuleb rahapesu, terrorismi rahastamise ja sanktsioonidest kõrvalehoidmise ohte hinnates siiski arvesse võtta, nagu ka asjaolu, et Venemaaga seotud Eesti ettevõtted olid välisriikide keskmisest aktiivsemad (joonis 9)⁶⁶.

⁶⁴ St ligi 6% kõigist äriregistrisse kantud Eesti juriidilistest isikutest.

⁶⁵ Vene Föderatsiooni kodanikest Eesti elamisloaga isikute osakaal on märksa suurem, ligi 36% välismaalastest.

⁶⁶ Aktiivsuseindeksis kasutati läbivalt aastate 2020–2022 näitajaid. Sama lähenemisega, kuid 2022.-23. aasta MTA andmete põhjal ettevõtete aktiivsust arvestades on Venemaa isikutega seotud aktiivsete ettevõtete osakaal minimaalselt langenud (80%-lt 79%-le), mis osutab, et agressiooni tõttu Venemaale kehtestatud sanktsioonid on Venemaaga seotud Eesti ettevõtete aktiivsusele vähest mõju avaldanud.

Joonis 9. Eesti juriidiliste isikutega seotud välismaalaste päritoluriikide esi-20

33. **Üle 2% kõigist registrisse kantud ettevõtetest (üle 7500) on seotud Ukrainaga.** Välisriigi seosega ettevõtete seas on neid kümnendik. Siingi domineerivad seosed füüsiliste, mitte juriidiliste isikutega. Praegune rahvastikustatistika näitab, et sõjapõgenike suure arvu tõttu ulatub Ukraina kodanikest Eesti elanike osakaal siin elavate välismaalaste seas juba peaaegu veerandini, mille tõttu on tõenäoline, et lähiajal ettevõtete seotus Ukraina isikutega tugevneb veelgi.
34. **Euroopa Liidu riikidest on kõige rohkem seoseid naaberriikide Soome ja Lätiga.** Järgnevad Saksamaa, Rootsi, Leedu, Itaalia, Prantsusmaa, Hispaania ja Poola seosega Eesti juriidilised isikud. Suhteliselt madalate aktiivsuse näitajatega on ELi riikidega seotud ettevõtete grupis Saksamaa (72% aktiivseid ettevõtteid), Prantsusmaa (68%), Hispaania (61%) ja Hollandi (72%) isikutega seotud äriühingud.
35. **Kolmandate riikide** seosega on Venemaa ja Ukraina järel enim Ühendkuningriigi (UK), Ameerika Ühendriikide (USA), Valgevene, Türgi, India ja Hiina isikutega seotud Eesti ettevõtteid. Neist **Türgi ning eriti India ja Hiina seostega ettevõtete puhul torkab silma mitteaktiivsete ettevõtete suur osakaal** (vastavalt 63%, 52% ja 54% aktiivseid äriühinguid) (vt ka joonis 9). Ka **USA, Kanada ja Jaapani äriühingud on madala aktiivsuseprotsendiga** (vastavalt 63%, 55% ja 63% aktiivseid äriühinguid).
36. **Seotud juriidiliste isikute päritoluriikide seas on esindatud kõik ELi liikmesriigid ning 160 muud jurisdiktsiooni üle maailma.** Ülekaalukalt kõige sagedamini on Eesti ettevõtted seotud Soome ettevõtetega; tihe seos on ka Läti, Ukraina, Rootsi, Leedu, Suurbritannia, Valgevene, USA, Saksamaa ja Norra ettevõtetega. ELi riikide grupis on **Poolas, Bulgaarias ja Rumeenias** registreeritud ettevõtetega seotud Eesti äriühingud teistest oluliselt madalama aktiivsete ettevõtete osakaaluga.
37. **Ligi 13 000 ettevõttel on seoseid enam kui ühe välisriigiga**⁶⁷, sh u 1900 Eesti juriidilist isikut on seotud rohkem kui kahe riigi või jurisdiktsiooniga. Sellisest kattuvusest tingituna ei moodusta analüüsis esitatud riikide, regioonide vm gruppide osakaalud kokku 100%, vaid enam. Reeglina liigituvad mitme riigi seosed ikkagi samasse või lähedasse regiooni, nt on Eesti ettevõtetel sageli seoseid mitme Skandinaaviamaaga või nii Lääne- kui ka Lõuna-Euroopa riikidega. Sellistest enam-vähem ootuspärastest kombinatsioonidest eristuvad aga mitmesse erinevasse regiooni kuuluvate jurisdiktsioonidega seotud ettevõtted. Siin esinevad sagedamini koos USA ja Holland, USA ja Saksamaa, Venemaa ja Saksamaa, **Venemaa ja Iisrael, Venemaa ja Hiina** ning kolmik **Venemaa, Ukraina ja Rumeenia**.

⁶⁷ Siin on arvesse võetud ka määratlemata kodakondsusega isikute seoseid kombinatsioonis välisriikide seostega.

Eesti ettevõtete seotus kõrgema riskiga riikidega

38. Jättes kõrvale Venemaa seosega ettevõtted, on Eestis enam kui 4300 ettevõtet seotud kõrgema terrorismi rahastamise riskiga riikidest (nn TF-riskiriigid) pärit isikutega.⁶⁸ Enim on seoseid Lääne-Aasia riikidega, eeskätt Türgiga (ligi 1600 ettevõtet, koguni 37% TF-riskiriikidega seotud ettevõtetest), aga arvestataval hulgal on seoseid ka Araabia Ühendemiraatide ja Liibanoniga. Lõuna-Aasia riskiriikidest tõusevad Eesti ettevõtlusseoste poolest esile Pakistan ja Iraan, Kesk-Aasia riikidest TF-riskiriikide nimekirja kantud Usbekistan. Põhja-Aafrika riskiriikidest on olulisel kohal Egiptus, Tuneesia ja Maroko ning Sahara-taguse Aafrika riikidest Nigeeria.
39. Koguni 2/5 TF-riskiriikide seostega ettevõtetest ei ole majanduslikult aktiivsed. Võrreldes nii kõigi äriregistrisse kantud ettevõtete kui ka kõigi välismaalastega seotud ettevõtete keskmise aktiivsuseprotsendiga, on TF-riskiriikide isikutega seotud ettevõtete seas silmatorkavalt palju mitteaktiivseid ettevõtteid. Riskinimekirja kuuluvate Aafrika riikide äriühingutest on aktiivse tegutsemise tunnustega 58% (tabel 1). Aasia riikidega seotud äriühingutest on aktiivsed 62%.
40. Veerand ettevõtetest on seotud kehtivat elamisloaga omavate isikutega. Elamisloaga isikutega on seotud üle kolmandiku (34%) Aafrika ja ligi veerand (24%) Aasia TF-riskiriikide seostega ettevõtetest. Kõige rohkem on selliseid Türgi, Nigeeria, Pakistani ja Iraani seosega ettevõtteid. Eriti Nigeeriast, aga ka Pakistanist ja Iraanist pärit Eesti ettevõtjate puhul torkab silma elamisloaga isikute iseäranis suur osakaal (Nigeeria puhul koguni 70% ettevõtetest on seotud siin eeldatavasti elavate isikutega). Võimalik, et ettevõtlus Eestis on olnud kolmandate riikide kodanike jaoks argumendiks elamisloa saamisel. Mitteaktiivsete ettevõtete suur hulk näitab aga, et kohati on see olnud pigem ettekääne kui põhjus Eestisse elama asumiseks.
41. Enam kui pooled TF-riskiriikide seosega ettevõtetest on seotud e-residentidega. Kõige tugevamat e-residentsuse programmi tõmbejõudu on näha Türgi, Tuneesia, Liibüa ja Jeemeni päritolu isikute seas. Nii Aafrika kui ka Aasia TF-riskiriikide nimekirja riikidest pärinevate e-residentidega seotud ettevõtete puhul on aset leidnud märgatav langus, võrreldes kõigi (endiste ja praeguste) e-residentidega seotud ettevõtete osakaaluga (tabel 1). Tõenäoliselt on see e-residentsuse programmi riskijuhtimise tulemus.

Tabel 1. TF-riskiriikide isikutega seotud ettevõtete näitajad geograafiliste piirkondade kaupa

	Seotud ettevõtete arv	Aktiivsete äriühingute %	Elamisloaga isikute seosega ettevõtete %	E-residendi seosega ettevõtete %	Kehtiva e-residentsusega isikutega seotud ettevõtete %
TF-riskiriigid kokku	4326	61%	25%	61%	54%
...Aafrika riigid	1249	58%	34%	53%	48%
...Aasia riigid	3100	62%	24%	65%	57%

42. Ligi 700 ettevõtet on seotud muude ELi või FATFi kõrge riskiga riikide nimekirja kantud riikide isikutega. Financial Action Task Force'i (FATF) ning Euroopa Liidu nimekirjad kõrgema riskiga riikide kohta kattuvad osaliselt TF-riskiriikide nimekirjaga, kuid seal on nimetatud ka riike, millele on kõrge riskitase omistatud eeskätt riigi mittetoimiva rahapesu tõkestamise süsteemi tõttu. Kokku on enam kui 3200 ettevõtet (4% välisriikidega seotud ettevõtetest) seotud ELi või FATFi kõrge riskiga riikide nimekirja kantud riikide isikutega. Välistades siit TF-riskiriikide seosed, jääb ligi 700 ettevõtet, mis on seotud muude kõrge riskiga riikidega.

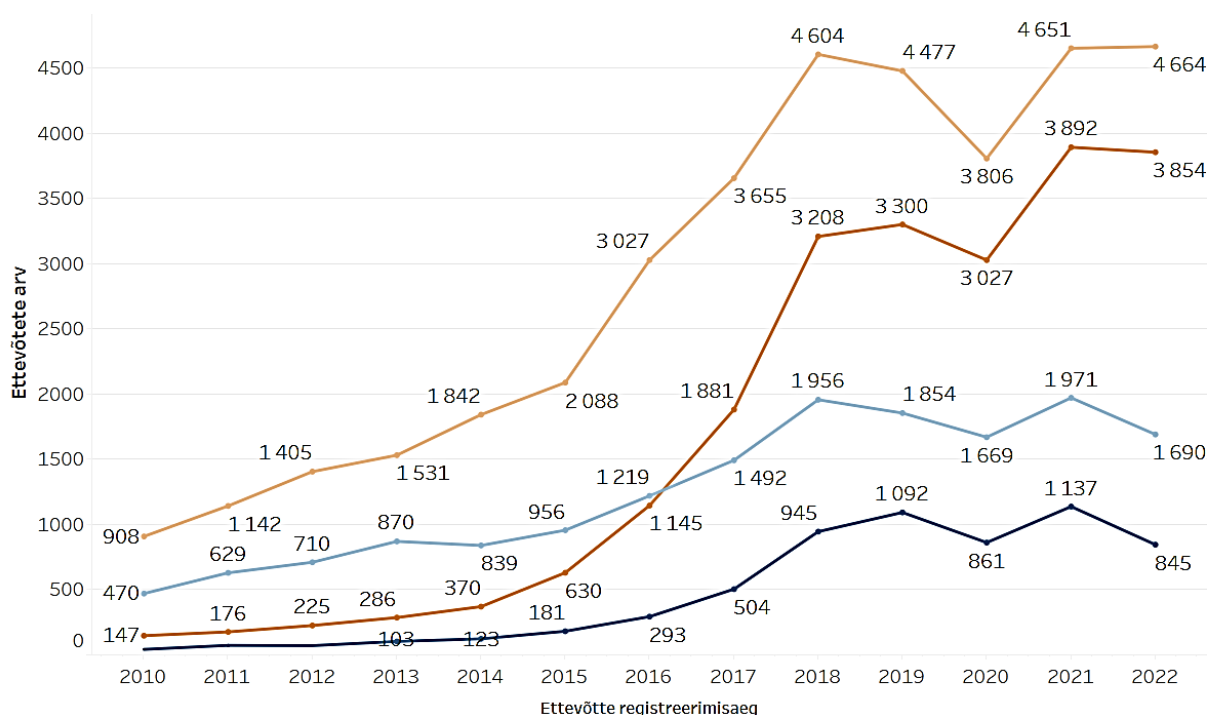
⁶⁸ Kui arvestada üksnes rahvusvahelistesse riskinimekirjadesse (ÜRO, FATFi ja Euroopa Liidu nimekirjad), kuuluvate riikidega, siis nendega on seoseid ligi 3300 ettevõttel, esikolmik on siingi Türgi, Pakistan ja Iraan.

43. **Seosed Iraani või Põhja-Koreaga on ohumärgiks, et Eesti ettevõtteid võidakse ära kasutada massihävitusrelvade levikul ja rahastamisel.** Põhja-Koreaga on äriregistri andmetel seotud kolm Eesti ettevõtet, kahe puhul on tegu tõenäoliselt sisestamisvigadega registris. **Üle 470 Iraani päritolu isiku omavad kehtivat seost enam kui 350 Eesti ettevõttega**⁶⁹. Eesti ettevõtete küllaltki sagedane seotus Iraani isikutega väärrib edasist tähelepanu.
44. **Muude kõrge riskiga riikide seostega äriühingud on TF-riskiriikide seostega äriühingutest mõnevõrra aktiivsemad.** Vaadeldava riskigrupi aktiivsete ettevõtete keskmine osakaal on 69%. Sellest keskmisest märksa kõrgem aktiivsusnäitaja on **Kaimanisaarte** ja **Kongo VV** isikutega seotud äriühingutel.
45. **Kagu-Aasia ja Sahara-taguse Aafrika kõrge riskiga riikidega seotud ettevõtetel on väga sageli seos e-residentidega.** Selles eripalgelises riskigrupis hakkab seoste arvu poolest silma Eesti ettevõtete seotus Sahara-taguse Aafrika riikidega (eeskätt **Lõuna-Aafrika Vabariik, Kongo VV** ja **Kamerun**), Aasia riikidest seos **Filipiinidega**. Siinseski grupis on kõigi (endiste ja praeguste) e-residentidega seotud ettevõtete osakaal suur (keskmiselt 43%), kusjuures Aafrika riikide puhul on see 45% ja Aasia riikide puhul koguni 60%. Kehtiva e-residentsusega isikutega on seevastu seotud kogu riskigrupist 34% ettevõtteid, sealjuures Aasia riskiriikide keskmine on tulnud alla 36% juurde. Kariibi mere piirkonna ja Kesk-Ameerika riskiriikidega (Kaimanisaared, Trinidad ja Tobago, Haiti, Jamaica, Barbados; Panama) seotud ettevõtete seas on u viiendik e-residenti seosega ettevõtteid.
46. **15% kõrge riskiga riikidega seotud ettevõtetest on seotud kehtiva elamisloaga isikutega:** Kagu-Aasia isikutega seotud ettevõtetest 25%, Sahara-taguse Aafrika seosega ettevõtetest 13%, **Kesk-Ameerika ja Kariibi mere piirkonna** riikidega seotud ettevõtetest aga ainult 5% omab seost läbi elamisloaga väliriigi isiku. Suurem osa neist riikidest on *offshore*-maksuparadiisid.
47. **Ligi 3100 Eesti ettevõtet on seotud jurisdiktsioonidega, millel on vähene või puuduv maksualane koostöö Euroopa Liiduga**⁷⁰. 52% selliste seostega ettevõtetest on seotud **Türgi isikutega**. Jurisdiktsioonidest, mille maksualane koostöö ELiga on puudulik, on Eesti ettevõtetel rohkem seoseid veel **Iisraeli, Armeenia, Hongkongi, Panama, Malaisia, Briti Neitsisaarte, Albaania, Vietnami** ja **Costa Ricaga**.
48. **Võttes arvesse ka TF-riskiriikide ja ELiga maksualast koostööd mittetegevate riikide nimekirjadesse kuuluvat Venemaad, on kõrgema riskiga riikide isikutega seotud u 24 800 ettevõtet. Need moodustavad 27% kõigist välismaalase seosega ettevõtetest ja peaaegu kolmandiku (32%) kõigist välisriikide seosega ettevõtetest.** Eesti pädevad asutused liigitavad kõrgema terrorismi rahastamise riskiga riikide sekka ka Vene Föderatsiooni, täpsemalt selle Põhja-Kaukaasia föderaalringkonna. Äriregistri andmete põhjal ei ole võimalik vene isikuid piirkondlikult eristada. Arvestades juurde kõik Vene seosega ettevõtted, võib tinglikult lugeda, et TF-riskiriikidega on seotud koguni ligi 22 900 ettevõtet ehk veerand kõigist välismaalase seosega ettevõtetest. Et Vene Föderatsioon on ka ELi maksuriskiga riikide nimekirja kantud, on koos Venemaa isikute seostega kokku maksuriskiga riikidega seotud 21 500 ettevõtet.
49. **Kõrgema riskiga riikide seostega ettevõtete asutamine on languses.** Analüüs ajateljel näitas, et nii e-residentidega seotud kui ka muude riskiriigi seostega (sh Venemaa seostega) ettevõtete registrisse kandmise kõrgaeg jäi 2018. aastasse ning on viimastel aastatel tagasihoidlikum, võrreldes muude välismaalase seosega ettevõtete lisandumistempoga (joonis 10).

⁶⁹ Suuremal osal nendest isikutest ei tule Iraani taust välja äriregistrisse kantud geograafilistest andmetest, vaid nende täiendamiseks on siinses analüüsis kasutatud PPA andmeid. See näitlikustab probleemi, et äriregistri geograafilised andmed on riskide hindamiseks ebakindel ja kohati ka eksitav materjal.

⁷⁰ Siin on arvestatud nii Euroopa Nõukogu "musta nimekirja" kui ka „hali nimekirja“ kuuluvaid riike (vt lähemalt metoodika peatükist).

Grupid

- Seosed kõrge riskiga riikidega, E-residendi seos
- Seosed kõrge riskiga riikidega, Ei ole e-residendi seost
- Seosed muude riikidega, E-residendi seos
- Seosed muude riikidega, Ei ole e-residendi seost

Joonis 10. Riskiriigi seosega ettevõtete ja muude välismaalase seosega ettevõtete asutamisaeg ajateljel, 2010–2022

Eesti ettevõtete seotus maksuparadiisidega

50. Erinevate madala maksumääraga jurisdiktsioonide⁷¹ isikutega on kokku seotud enam kui **32 300 Eesti ettevõtet** (35% kõigist välismaalase seosega ettevõtetest). Madala maksumääraga jurisdiktsioonidest on Eesti ettevõtetel kõige rohkem seoseid **Venemaa, Ühendkuningriigi ja USA**ga. Jurisdiktsioonide seas, millega on seotud enam kui 100 ettevõtet, on veel Šveits, Iisrael, Küpros, Iirimaa, Luksemburg, Malta, Araabia Ühendemiraadid, Singapur, Hongkong, Liibanon, Saint Vincent ja Grenadiinid ja Filipiinid.
51. OECD määratletud **rahvusvaheliste finantskeskuste ja offshore-finantskeskustega**, mida lisaks agressiivse maksuplaneerimise resp maksudest kõrvalehoidmise ohtudele seostatakse ka kõrgema juriidiliste isikute ärakasutamise ohuga, on seotud kokku **üle 8000 ettevõtte** (u 9% kõigist välismaalase seosega ettevõtetest), kuid nende seas on ülekaalus finantskeskused, mitte *offshore*-jurisdiktsioonid.
52. **Offshore-jurisdiktsioonidega on seotud u 1% Eesti ettevõtetest**. Eurostati määratletud *offshore*-jurisdiktsioonidega⁷² on seotud ligi 1100 ettevõtet. **Domineerivad Aasia ja Kariibi mere piirkonna riigid:** seotud jurisdiktsioonide esikümnes on **Singapur** (135 seotud ettevõtet), **Hongkong** (122), **Liibanon** (119), **Saint Vincent ja Grenadiinid** (110), **Filipiinid** (108), **Panama** (77), **Briti Neitsisaared** (63), **Saint Kitts ja Nevis** (43), **Costa Rica** (35) ja **Marshalli Saared** (29).
53. **Välismaiste juriidiliste isikute ja füüsiliste isikute suhtena tõusevad seosed offshore-jurisdiktsioonide ja finantskeskustega selgelt esile**. Kõrvutades ettevõtete seoste arvu

⁷¹ „Jurisdictions Committed to Improving Transparency and Establishing Effective Exchange of Information in Tax Matters“ ja lisaks *Corporate Tax Haven Index 2021* esikahekümne riigid.

⁷² 2018. aasta Eurostati liigitus: *Glossary: List of offshore financial centres - Statistics Explained (europa.eu)*.

juriidiliste ja füüsiliste isikutega jurisdiktsioonide kaupa, hakkavad juriidiliste isikute suhtelise rohkusega silma nii *offshore* kui ka muud finantskeskused. ELi liikmesriikidest avaldub selles võtmes suurkorporatsioonide maksuparadiisina tuntud **Luksemburg**, kolmandate riikide seast offshore-maksuparadiisid Saint Vincent ja Grenadiinid, Briti Neitsisaared, Panama, Marshalli saared ja **Belize** ning rahvusvahelised finantskeskused Hongkong ja Singapur. Ettevõtete aktiivsuse näitaja kõigub jurisdiktsioonide kaupa seinast seinast: nt Luksemburgiga seotud ettevõtetest on aktiivsed 92%, Šveitsiga seotutest 89%, Küprosega seotutest 86%, Briti Neitsisaartega seotutest 79%, aga Saint Vincenti ja Grenadiinidega seotud ettevõtetest on aktiivsed ainult 11%.

54. **Välismaalasesest osanike, kuid eestlasest kasusaajaga ettevõtted on harva seotud maksuparadiisidega.** Lähemalt analüüsiti eestlasest tegelike kasusaajatega ettevõtete seotust *offshore*-jurisdiktsioonidega, mis võib viidata soovile Eestis teenitud kasum maksuvabalt välja viia. 22% kõigist välismaalastega vahetult seotud Eesti juriidilistest isikutest olid sellised, mille omanikeringis⁷³ oli välismaalasi, aga tegelike kasusaajate seas Eesti isikuid. Geograafiliselt oli nende hulgas kõige rohkem seoseid naaberriikide Venemaa, Soome ja Lätiga ning ka muude Euroopa riikidega, seevastu erinevate maksuparadiisidega seotud välismaalaste ettevõtteid oli nende seas vähe. Erinevate madala maksumääraga või suurkorporatsioonidele spetsiaalseid maksusoodustusi pakkuvate jurisdiktsioonidega oli vaadeldud ettevõtetest seotud ligi veerand (u 3500 ettevõtet), aga siin andsid tooni eeskätt seosed Venemaa, USA ja Ühendkuningriigi ettevõtetega.
55. **Mitme erineva regiooni seostega ettevõtetel on suhteliselt tihti seoseid offshore-jurisdiktsioonidega.** Korduvad kombinatsioonid on näiteks **USA ja Kaimanisaared**; **USA ja Briti Neitsisaared**; **Soome ja Colombia**. Eesti ettevõtjate praegusele *offshore*-eelistusele võib aga viidata üsna tihedasti esinev kombinatsioon Eesti ettevõtete **Küprose ning Saint Vincenti ja Grenadiinide** seostest.

---

⁷³ Eesti õigusruum ei tunne ettevõtte omanikku, „omanikena“ vaadeldi siin aktsiaseltside aktsionäre ning osauhingute, täisühingute ning usaldusühingute osanikke.